mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1972 METAI

BALANDŽIO MĖNESIO 8 D. / APRIL 8, 1972

PART TWO NR. 83 (14)

Šiame numery

NE VIEN PIRČIUPO, BET IR KRYŽIŲ KALNO ŽUDYNĖS.
POKALBIS SU DAILININKU EUGENIJUM MINDAUGU BUDRIU.
PADARYTA TAI, KO NEBUVO GALĖTA PADARYTI LIETUVOJE.
VIKTORIJA SKRUPSKELYTĖ APIE HENRIKO NAGIO KŪRYBĄ.
NAUJAUSI HENRIKO NAGIO EILĖRAŠČIAI.
ALG. GRIGAITIS APTARIA ALGIMANTO KEZIO, S.J., NUOTRAUKŲ KNYGĄ.
DR. PRANAS SKARDŽIUS RAŠO APIE LITUANISTĄ DOMĄ VELIČKĄ.
POKALBIS SU SMUIKININKU IZIDORIUM VASYLIŪNU.
NAUJI LEIDINIAI.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Ne vien Pirčiupio, bet ir Kryžių kalno žudynės

Tiek iš tėvynės nepasitraukusiems, tiek išeivijoje gyvenantiems lietuviams yra ir pasiliks amžiais nepamirštamos Pirčiupio kaimo žudynės, kokių šimtmečiais nebuvo matę, nei girdėję Lietuvos žmonės. O tų baisių žudynių nebūtų ir buvę, jeigu lietuvių tautos žemėse dantimis ir nagais nebūtų susikibusios vienu antrai gerklių perkąsti dvi XX amžiaus pabaisos — nacizmas ir komunizmas. Ir vienas ir kitas, iš savo kruvinų lizdų pakilę, atsibastė į lietuviškos pamiškės idilišką kaimą, kad jį paverstų pelenais ir jo niekuo nekaltus žemdirbius lavonais. Pirčiupio motinos rūstus paminklas šiandien lygiai kaltina abejus grobikus, sudarkiusius ne tik savas tautas, bet užsinorėjusius dar ir "užsieninio" kraujo.

Jau kuris laikas, kai bolševikinis rusas Pirčiupo tragedijos kaltę stengiasi visomis propagandos priemonėmis primesti vieniems vokiškiems naciams, buvusiems savo bičiuliams, o paskui ir mirtiniems priešams, kai reikėjo dalintis bendro užpuolimo grobį ir dairytis naujų aukų. Lietuvių tautai tačiau abeji istorijos viešKelio banditai buvo ir pasiliks verti to paties.

Šiandieninis skirtumas yra tik toks, kad viena pabaisa jau seniai paskandinta savo paties kraujuje, kai antroji dar vis tunka kitų duona, prakaitu ir pavergtųjų žudynėmis.

Gal kas nors čia imtų ir suabejotų dėl pavartotos daugiskaitos? Naivuoliai gal imtų aiškinti, kad jau kuris laikas tokių masinių skerdynių sovietijoje lyg ir negirdėti? Kad ten tik retkarčiais nugnybama po vieną antrą pavienį.

Tačiau šiandien mus ir pasaulį jaudina ne vien tik fizinis, bet ir dvasinis tautų žudymas. Argi tai nėra dvasinis tautos žudymas, net masinis ir kur kas didesnis negu Katyno ar Pirčiupio skerdynės, kai jau daugiau kaip 25 metai krikščioniškai tautai atimta visame pasaulyje pripažįstama religijos laisvė, kai ypač katalikų Bažnyčia okupanto šiandien yra atvesta prie masinio kapo duobės. Koks tai yra visos tautos nepakeliamas skausmas, liudija ir laisvąjį pasaulį sujaudinęs 17.000 lietuvių parašais desperatiškai užtvirtintas kreipimasis į Jungtines Tautas.

O ne vienu atveju okupantas, liaudiškai kalbant, vienu šūviu pataiko net į du zuikius. Tai tada, kada fiziniame ir dvasiniame tautos genocide jis pasiekia, sakytume, "tobulos sintezės". Tokios "sintezės" geras pavyzdys yra visus šiurpu nukrėtęs žymiausio Lietuvos kalbininko lituanisto prof. Jono Kazlausko nužudymas. Baisu yra, kai iššudomas visas žemdirbių kaimas. Bet tautos dvasinės ir kultūrinės gyvybės prasme kvapą užimantis genocidas yra ir tada, kai mokslininko arba tos ar kitos tautinės tradicijos sunaikinimo atveju yra kertamos pačios jautriausios tautos gyvybės ir tautos išsilaikymo šaknys.

Todėl maža paguoda tautos gyvastingumui, kad jos veido vienas charakteringiausių bruožų — lietuviškieji kryžiai šiandien yra tik renkami ir saugojami muziejuose, kai tuo tarpu jie išnyksta būdingame ir gyvame Lietuvos gamtovaizdyje. Lietuvių tauta dar nenori likti tik muziejine, kaip kadaise ispanų iššudyti aztekai, kurių kultūrinio palikimo šiandien kupini Meksikos muziejai. Bet kokia paguoda iš to mirusiai tautai! Tad ir lietuviškasis kryžius, kaip gyvosios ir religingos tautos simbolis, turi stovėti ne muziejuje, bet

(Nukelta į 2 psl.)

Kuo guodėmės ir ką mylėjom

Pokalbis su dailininku Eugenijum Mindaugu Budriu

Užsieniečio lietuvio dailininko paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, nėra šiandien unikuminė retenybė. Vien pastaraisiais metais čia matėme Pietų Amerikos lietuvio dailininko Jono Rimšos egzotiškuosius tropikinių temų paveikslus, regėjome iš Australijos atvykusio Leono Urbono pasąmonės prasiveržimus, gėrėjomės paryžiečio Vytauto Kasiulio spalvom ir simpatingais žmonėmis, o visai neseniai iš mūsų šiaurės kaimyno Kanados savo akvareles ir medžio skulptūras buvo atvežę Irena ir Osvaldas Mickūnai. Tokiu būdu Chicagoje veikianti Čiurlionio vardo galerija yra tapusi laisvojo pasaulio lietuvių dailininkų susitikimo vieta, prasminga įvairiausių valstybių ir tolimiausių žemynų kūrybingų lietuvių širdžių jungtimi.

O balandžio 15 d. Čiurlionio galerijoje ir vėl įvyksta naujiena: atidaroma Švedijoje, Baltijos jūros Gottlando saloje tebegyvenančio ir tebekuriančio lietuvio dailininko *Eugenijaus Mindaugo Budrio* (g. 1925) tapybos paroda. Taigi bus atvežti paveikslai kone iš pavergtos Lietuvos pakrančių. Regėsime drobes ir dažus, nudžiovintus tos pačios saulės ir to paties vėjo, šildančių ir gaivinančių iš ten rarka pasiekiamą ir Lietuvos pajūrį.

Parodai artėjant, laiškų užkalbinome dail. Eugenijų Mindaugą Budrį ir tuoj pat gavome jo atsakymus. Tuo pokalbiu čia dalinamės ir su skaitytojais.

— *Sakykit, atsitiktinės aplinkybės ar Jūsų pačių sąmoningas noras lėmė tai, kad, atsidūręs išeivijoje, pasirinkot ne kurį kitą kraštą, o Švediją? Paprastai labiau šiaurės Europos dailininkai, rašytojai vis labiau buvo linkę pasukti į pietus Goethės ar Van Gogho keliais. Jūs tuo tarpu patraukėte dar labiau į šiaurę. Kas čia Jus ir kodėl labiausiai pririšo?*

— Atsidūręs Švedijoje 1944 m., baigęs studijas, turėjau progos pabūti metus Italijoje ir kitur pietų Europoje. Pietų saulės apšviesti daiktai yra aiškūs, neabejotini. Antikiniai meno šedevrai apspręsti, tikri. Šis menas yra ir liks universaliausiu. Tai iššaukia aukščiausią pagarbą, sakyčiau, žmogaus dievybei. Šią dievybę garbino Renesansas, atkūręs antikinį žmogaus demoniškumą. Beveik iki šių dienų mus vedęs, Renesansas vis dėlto pavargo. Ir manyje šitai iššaukia tiesiog piktą džiaugsmą. Prisipažinęs tai, atsisukdamas į gamtą, norėčiau lyg panteistiškai pagarbinti šį žmogaus Guodėjo padėjėją.

Apsistojęs, galima sakyti, ne pačioj Švedijoj, bet Gottlando saloj, radau čia viduramžius. Neaprašomai gražios šios salos 96 gotiko bažnyčios yra pilnos freskų, vitražų, skulptūrų. Jos tūno vėjo išpustytuose krūmuose ir savo bokštais rodo buvusią paslaptingą aistrą ir aktyvumą žmonių, kurių kaulus karts nuo karto buldozeriai išverčia į žemės paviršių. Laikui bėgant, mane labiau ir labiau jaudino šiaurės rimtumas, apstingusi ramybė, oranžinė saulės šviesa. Saulės, kurios spinduliai kiekvieną valandą vis kitaip moduliuoja daiktus ir tūrį. Violetinė pievų orchidėja, mėlyna akvilėja, žalias jūrų vanduo keitinėja savo spalvas, atsiduoda saulės garbinimui. Ši apytemių mistika jaudina mane, neleisdama galutinai apsispręsti, vis iš naujo pagaudama, stimuliuoja stebėti ir stebėtis, lieti dažus, pamėgdžiojan šį judantį kintamumą.

— *Kaip vertinate šiandieninę dailės situaciją Švedijoje: kiek tapyba, grafika ir skulptūra domisi pati visuomenė ir kokios yra aplamai materialinės ir moralinės sąlygos dirbti ir kurti dailininkui?*

Kaip žinote, Švedija jau daugiau kaip 40 metų yra valdoma socialistų. Valstybė yra 150 metų su niekuo nekariavusi. Išvengdama karų, ji per pastaruosius dešimtmečius labai praturtėjo.

Kadangi menininkai kolektyviai politinėj veikloj natūraliai beveik nedalyvauja, bet pavieniai dažnai rodo politinių ambicijų, tai, sąlygoms sutapus, ima organizuotis, judintis Kaip pvz. dvasininkai, taip ir menininkai, yra tiek specialūs, kad iš tikrųjų visada yra svarbu, kokia yra bendra apie juos visuomenės nuomonė. Individualiai gi ši nuomonė visai nėra svarbi, nes tuo pačiu tai garantuoja individui dirbti, vadovaujantis jo paties sąžine.

Švedų menininkai, darbininkų pavyzdžiu, sugalvojo taipgi organizuotis į artelę ir tuo politiniai susikompromitavo, nes nerado jokio bendro darbdavio — priešo. Remiama valstybės, organizacija tapo gana ryški, ir nuo šių "nelaimingų vedybų" labiausiai kenčia patys menininkai, nes užuot idealios lygybės pasidarė realistinis vienodumas. Kadangi menininkai čia labai kolektyvizuoti, tai šitai ir atsiliepia į bendrą Švedijos meno situaciją ir meno lygį.

Eugenijus Mindaugas Budrys Tapyba

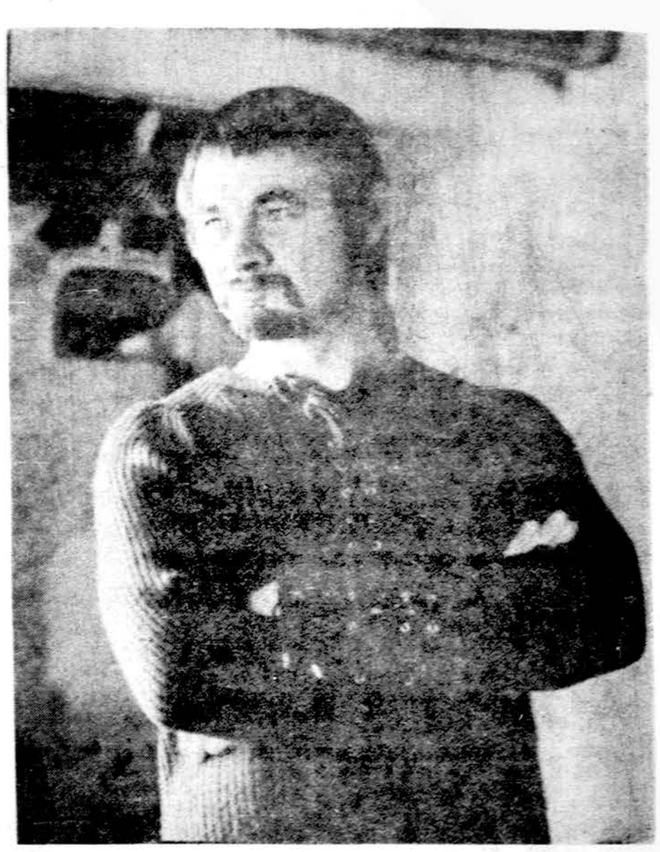

Eugenijus Mindaugas Budrys, Švedijoje gyvenantis dailininkas,, kurio darbų paroda Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaroma kitą šeštadienį, balandžio 15 d.

— *Ar šių laikų pasaulinės apimties avangardinėse meno srovėse švedų menas turi kurį išskirtinį savo bruožą? Kas įvairiopa prasme būtų jam būdingiausia?*

— Švedų nacionalinis talentas, manyčiau, slypi aktoriuje. Dėl to švedai yra labai receptyvūs, greitai prisiima visokias pasaulinio meno sroves.

Šiuo metu Švediją purto labai opūs klausimai, kaip pvz. abortų problemos, priklausomumas Europos rinkai, socialinė žmonių lygybė ir privačios pramonės primatas prieš valstybinę.

Kaip anksčiau minėjau, menininkai yra smarkiai supolitinti, taigi yra prisiimtas naujas realizmas, kuriuo bandoma visas problemas spręsti. Visa tai menininka tik suvaržo, trukdo jam įsistebėti į gamtą amžino kūdikio akimis.

— *Kiek Jūsų pačių kūryba veikia ar neveikia šiandieninis švedų menas? Ar Jūsų kūrybai sąmoningos ar nesąmoningos įtaigos turi Jūsų Pačių būties lietuviškosios šaknys? Kokia forma ir kokia spalva visa tai atsispindi Jūsų drobėse?*

— Nemanau, kad dabartinis švedų menas mane kaip nors labiau veiktų.

1908-10 metais Henri Matisse turėjo Paryžiuje vadinamą skandinavų mokyklą. Tais metais pas jį mokėsi dauguma velesnių tarpkario Skandinavijos menininkų. Šis gigantas, galima sakyti, išjudino ir ikvėpė visą Švedijos meną. 1945-46 m. teko man studijuoti tapybą pas a. a. profesorių Isaasc Gruenewaldą, kuris yra pripažintas svarbiausiu šios mokyklos auklėtiniu. Vėliau susidarė vadinama konkretistų grupė. Šios grupės tikslas buvo suprastinti gamtą iki kraštutinumo, reikštis grynom spalvom, didelėmis plokštumomis. Ši tapyba greit atsidūrė šalia modernios švedų architektūros, bet standartizacijoje ji greit užduso. Galėjo turėti įtakos ir CO-BR-A grupės iš les Fauves kilęs ekspresionizmas, bet šitai labiausiai reiškėsi Danijoj. Kai Modernaus muziejaus Stockholme parodų dėka susipažinau su Jackson Pollock, Sam Francis ir pop art menu, tada man paaiškėjo, kad Amerika jau įstengė atsikratyti Europos globos.

Į antrąją šio klausimo pusę sunku atsakyti konkrečiai. Tėvynėje dar nespėjau pradėti savo meno studijų. Vieną vasarą prabuvau su a. a. skulptorium Brazdžium Merkinėje. Ten padėdavau jam glazūruoti keramiką ir matydavau, kaip kaimo puodžiai išsukdavo visokias molines fantazijas. Manau, kad pats lietuviškumas mano tapyboje yra mano paties lietuviškumas ir temperamentas. Viso to gal iš karto nesimato, bet iš tikrųjų tai turi jaustis, kaip visa tai jaučiasi net mums svetimo kraujo, bet artimų žmonių, kaip Lipschitzo ir Soutino, menė.

— *Kokia būtų Jūsų nuomonė apie šiandieninę dailės situaciją pasauline ir atskirų tautų prasme? Kur yra šiandieninio meno lemiamieji centrai: Paryžiuje, New Yorke, ar kur nors kitur?*

— Per paskutinius dešimtmečius esame patyrę, kad tai šen, tai ten gali iškilti didesni ar mažesni meno centrai. Vienas toks centras buvo Mexico. Dabar daug ko gero yra daroma Lenkijoj. Paryžiaus bangos aprimo, bet šiuo stebuklingu vandeniu jos spėjo ap-

(Nukelta į 2 psl.)

KUO GUODĖMĖS IR KĄ MYLĖJOME

(Atkelta iš 1 psl.)

taškyti visus pasaulio kampus. Dabar, mano nuomone, svarbiausias meno centras yra New Yorkas.

— *Koks, Jūsų nuomone, galėtų būti tolimesnis šiandieninio meno žingsnis ateitin? Gal turite kokią nors ateities dailės viziją? Sakykim, kas bus dailės pasaulyje po 10 — 50 — 100 metų?*

— Koks bus menas ateityje, priklausys nuo paties pasaulio likimo. Žmogaus jautrumas savo daliai apspręs ir ateities meną.

Tikras menas yra tiesa. Kaip menas atrodys ateity, šiandien yra paslaptis, kurios niekas negali atspėti. Staiga atsitinka dalykai, kokių niekas nelaukė. Laikui prinokus, gimsta idėjos, šios apsireiškia mene, žmonija eina keliais, iš kurių niekas gyvas negali pasitraukti.

Bet menas yra ir nekaltybė, todėl jis niekad iš esmės negali keistis, o kas bando jį prievarta keisti, atsiduria klaikioje tuštumoje.

Taigi atsakyti į klausimą, koks bus menas ateity, reiktų būti vizionierium ir mokėti apibūdinti pasaulį, koks jis bus po 100 metų. Tikėkimės, kad urbanizmas žmoniją suartins, tuomet menas gal bus ir bendresnis, bet individas laisvesnis. Ir iš esmės tai yra teisingiau, negu jei būtų atvirkščiai.

— *Kiek ir kokios technikos darbų atsiunčiate Chicagon? Kokios krypties, kokio žanro, kokia spalvos ir turinio kalba jie turėtų prabilti į čionykštį žiūrovą?*

— Chicagon išsiunčiu aliejaus, akrilio ir litografijos darbus. Turiu pabrėžti, kad ruošiu apžvalginę parodą iš paskutinių 15 metų darbų. Nelengva būtų filosofuoti apie kryptį ir žanrą, tai, manau, geriau apspręs pati publika.

Kaip aš pats iš savo patyrimo žinau, kūrinys įgauna savo magišką galią, tik padedamas žiūrovo. Kai į jį žiūrima su pasitikėjimu, be atsiribojimo ar kitokio rezervuotumo, tuomet jis atsiskleidžia ir atsipažįsta. Tegul visas bėdas žiūrovas nors vieną akimirką sukrauna ant menininko galvos. Mums lieka viltis, kad žiūrovas pajus tai, į ką mes geriausiu atveju tikėjom, kuo guodėmės ir ką mylėjom.

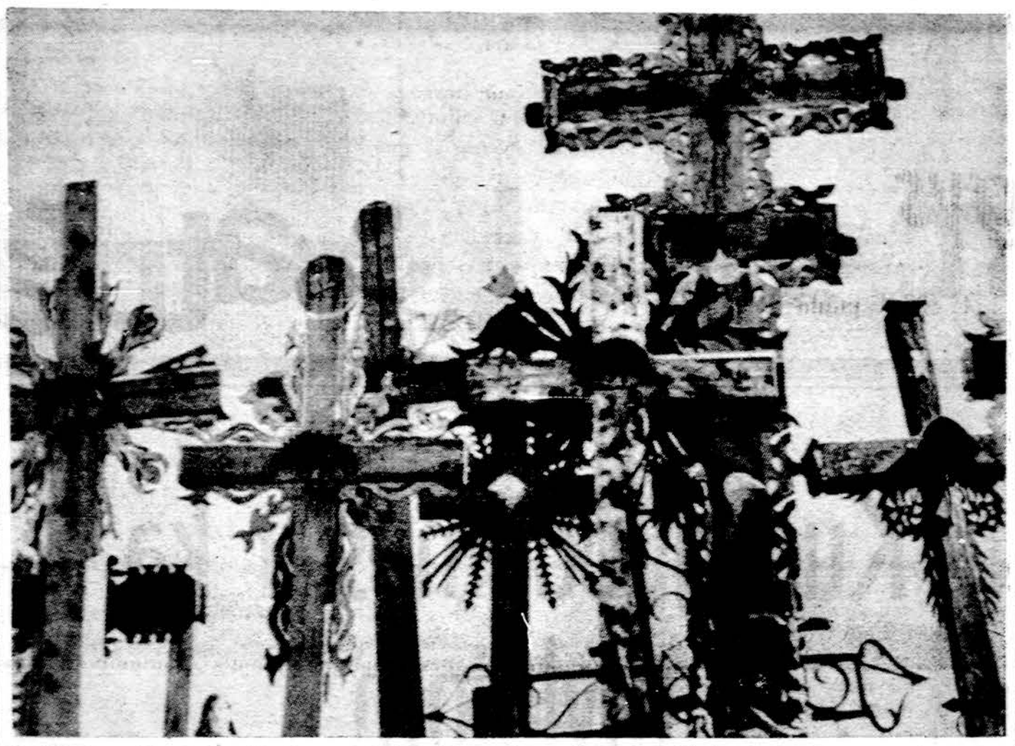

Kryžiai Jurgaičių kalne, Šiaulių apskrityje, 1959 metais, prieš pat bolševikų barbarišką ir masinį jų suna sunaikinimą. Nuotr. Balio Buračo

Kertinė Paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

ten, kur jis šimtmečiais yra augte įaugęs — Lietuvos gamtovaizdyje ir žmonių širdyse.

Dėl to kiekvienam lietuviui šiandien jo tautos masinių žudynių vieta yra ne vien tik Pirčiupis, bet ir Kryžių kalnas Šaulių apskrityje, kuriame okupanto ir jo tarnų surengtose kryžių žudynėse vienu kartu buvo sunaikinta daugiau kaip 400 šių mūsų kultūros paminklų, šimtmečius stovėjusių ir vis naujai statytų šiame piliakalnyje.

Pirčiupo ir Kryžių kalno žudynės mums lietuviams yra lygiai šiurpios ir lygiai neužmirštamos. Juo labiau, kad masinis žudikas lig šiol dar nėra niekieno sulaikytas.

k. brd.

KULTŪROS TEMOMIS KITUR

Padaryta čia, ko nebuvo galėta padaryti Lietuvoje

Tokią antraštę savaitraščio "Darbininko" (1972 m. kovo 31 d. Nr. 15) naujų knygų apžvalgininkas uždeda recenzijai, kurioje išsamiai aptaria neseniai "Ateities" leidyklos išleistą, Kazio Bradūno redaguotą antologiją **"Lietuvių poezija išeivijoje 1945-1971"**. Reikia pasakyti, kad "Darbininko" apžvalgininko grožinių knygų recenzijos visada yra parašytos su įdomiu priėjimu prie paties naujo leidinio branduolio, keliamos tezės visada yra svarstomos giliu akademiniu rimtumu. Todėl beveik reikia apgailestauti, kad apžvalgininko šios rūšies raštai "Darbininke" pasirodo vis dėlto retokai. Priežastis, tur būt, ta, kad recenzentas ir pačias recenzuojamas knygas renkasi, sustodamas tik prie tų, kurios yra vertos išskirtinio dėmesio. Tokio dėmesio dabar susilaukė ir "Ateities" išleistoji "Lietuvių poezija išeivijoje 1945-1971". Su "Darbininko" apžvalgininko mintimis, liečiančiomis recenzuojamą antologiją, supažindiname ir mūsų skaitytojus, didžia dalimi cituodami čia aname savaitraštyje paskelbtąjį rašta:

"Lietuvoje tebegalioja dėsnis, įsakmiai kitados K. Korsako paskelbtas: 'Mums būtina viską marksistiškai pervertinti... Objektyvumas prie nieko gero neprives' (Pergalė 1959).

Tai nereiškia, kad tų žodžių autorius taip galvoja, bet jam **būtina** taip kalbėti!

Kad tai **būtina**, buvo matyti ir iš "Lietuvių poezijos" dviejų tomų, išleistų Vilniuje 1967 (antras leidimas 1969). Juose pirmumas atiduotas prokomunistiniam poetam, nors jie literatūriniu požiūriu nereikšmingi; juose partine doktrina pamatuoti ir tie poetai, kurie rašė išeivijoje: arba jų raštai visai nutylėti, arba sumiršti tik tie, kurie buvo pasirodę nepriklausomoje Lietuvoje.

Buvo tad natūralu ir prasminga laisvajame pasauly padaryti tai, ko nebus leista okupuotoje Lietuvoje. Prasminga buvo išleisti rinkinį tos poezijos, kuri pasirodė išeivijoje."

*

"Knyga naudinga. Naudinga, nes ji sutelkia vienon vieton daugumą išeivijos poetų; duoda išeivijos poezijos bendrą vaizdą.

Naudinga ir dėl to, kad ji papildo lietuvių poezijos augimo vaizdą, kurį vienašališkai buvo davę Lietuvoje išleisti rinkiniai. "Redaktoriaus žodyje" ir sakoma, jog ši knyga esąs "lyg ir trečias tomas anos vilniškės antologijos, kad bendrasis lietuvių poezijos veidas pasiliktų autentiškas, niekieno iš pašalės nesužalotas".

Iš anų vilniškių rinkinių šiai knygai paskolintas ir viršelis; paskolinta pati knygos sutvarkymo technika ir net šriftas parinktas tokis pat.

(Gali būti diskusijų klausimas, ar **gerai padaryta** nepažymėjus, jog tai paimta iš anų vilninių leidinių!)".

*

"Redaktoriui šiame rinkiny teko prisiimti didesnę atsakomybę negu jo redaguotoje "Lietuvių literatūroje svetur". Ten jis sudėjo eilės autorių paruoštus rašinius, palikdamas jų kiekvieno individualybę — galvojimą ir stilių. Čia teko pačiam nelengvas uždavinys — kuriuos poetus dėti, kuriuos jų poezijos pavyzdžius parinkti.

Poetų pririnko 80. Parinko ir tuos, kurie išleido savo poezijos rinkinius, ir tuos, kurie tepasirodė periodikoje. Bet ne visus: 'antologijon nepateko vienas kitas ir eilėraščių rinkinius išleidęs, bet jais neprašokęs savo kelio pirmatakų ir nieko naujo mūsų poezijos raidoje neatnešęs'.

Tai jau **subjektyvus** vertinimo matas — redaktoriaus skonis. Ir čia jis rizikavo sulaukti nepasitenkinimo tų, kurie nepateko į antologiją, nors yra išleidę savo poezijos rinkinį ar rinkinius. Nepateko kai kas ir iš tokių, kurių pavyzdžiai buvo įdėti anksčiau antologijoje.

Šiam apžvalgininkui rodosi, kad subjektyviu matu matuodamas, redaktorius be reikalo mėgino logiškai aiškintis. Pvz. dėjo Mačernio poeziją, nors ji rašyta ne išeivijoje, rašyta prieš 1945 metus, kuriais čia pradedama atranka. Aiškina, jog dėjo dėl to, kad jo poezija buvo paskelbta išeivijoje. Bet tokia logika pasigestum ir V. Putino Mykolaičio paskutinių eilėraščių, kurie buvo paskelbti išeivijoje, o Lietuvoje vietos jiem nebuvo. Dar labiau pasigestum Mykolo Vilties "Neparašytų laiškų", kurie buvo minimi ir "Lietuvių literatūra svetur". Tegul buvo parašyti okupuotoje Lietuvoje, bet jie paskelbti taip pat čia išeivijoje, ir tarp jų yra stipresnės poetinės jėgos eilėraščių negu antologijoje paskelbti kai kurių poetų tom pačiom temom eilėraščiai.

To nevertėjo praleisti, norint, kad 'poezijos veidas išliktų autentiškas...'

*

"Rūpestingai parinktiems poetam atseikėtas puslapių skaičius. Pirmoj vietoj atsidūrė J. Aistis — 24 psl.; antroj Radauskas ir Niliūnas—23 psl.; trečioj Brazdžionis, Nagys, Šlaitas — 22psl.; save redaktorius nukėlė su Mackum — 21 psl.

Juos visus sugrupavo jau formaliai objektyviniu pagrindu — pagal gimimo metus. Iš šios tvarkos tepadarė išimtį tik M. Vaitkui — jį paleido pirmuoju, nors jis 10 metų jaunesnis už Baltrušaitį; toliau jau chronologiškai. Jei vyriausias poetas gimęs 1873 (Baltrušaitis), tai jauniausia 1954 (Daiva Karužaitė).

Visam rinkiniui palankiai skaitytoją nuteikia **Viktorijos Skrupskelytės** (dr. prof.) tos poezijos apžvalga "Egzodo poezijos šuoliai".

Skaitytojui apžvalga palieka pasitenkinimo, kad išeivijoje susidarė savas literatūros specialistų prieauglis. Anksčiau gabiai ėmė reikštis R. Šilbajoris, paskiau B. Ciplijauskaitė, I. Gražytė, V. Skrupskelytė.

V. Skrupskelytės čia paskelbta studija (40 puslapių!) palieka pasigrožėjimo, kad išėjusi visus tremties ir įsipilietinimo į svetimą aplinką etapus, yra susidariusi lankstų, subtilų, niuansuotą lietuvišką sakinį. Pasigrožėjimo, kad jos rašiny nerasi išdidžios teisėjo pozos —pasmerkimo, ironijos ar pompastiško gyrimo nagrinėjamam kūriniui. Ji eina prie kūrinio su nusiteikimu jį suprasti, atidaryti duris į jo vidų, parodyti, kaip to kūrinio esmę atitinka dvasinė ir žodinė išraiška. Ir šiame kely ji parodo didelio įsijautimo, suvokimo, sintetinio sprendimo.

Ji sustoja ne prie visų antologijos poetų. Tik prie "kertinių", būdingų savam laikotarpiui, ir toliau paralelėm bei kontrastais paseka per visus 25 metus tos poezijos šuolius. Tiesa, labai artimus tiem, kokius buvo pastebėjęs J. Girnius "Lietuvių literatūros svetur" Visumos žvilgsny.

Svarstymą baigia, lygindama išeivijos ir pavergtos Lietuvos poezijos raidą. Jos išvada: nėra esminio skirtumo tarp dvejopuose kraštuose augančios poezijos. Esąs betgi skirtingas evoliucijos tempas. 'Išeivijoje poezija vystėsi kur kas greičiau, ir todėl jau 1945—1950 metų bėgyje pasuko į motyvus bei kalbinius eksperimentus, kurie okupuotos Lietuvos poezijoje pasirodė tik penkiolika metų vėliau" (44p).

Apie šią knygą teko platėliau atsiliepti, nes tai knyga neeilinė."

*

Red. pastabos. Mūsų nuomone, leidinyje pažymėti, kad antologijos apipavidalinimu bei viršeliu sąmoningai pasekami okupuotoje Lietuvoje išleisti "Lietuvių poezijos" du tomai, ir nereikėjo, kuo abejoja apžvalgininkas. Poezijos mylėtojams šiapus geležinės uždangos anie du tomai nėra kokia nematyta naujiena. Ir jiems išorinis knygų panašumas yra iš karto akivaizdus ir suprantamas. Tai yra, kaip antologijos įvade užsimenama, lyg ir trečiasis Lietuvių poezijos tomas. Kaip antrajame tome niekur nėra pabrėžiama, kad jis savo apipavidalinimu seka pirmąjį, tai ir trečiajam tome nebuvo reikalo šito pirštu prikišamai aiškinti.

Apžvalgininko recenzijoje nėra aišku, kokį turinį jis deda į subjektyvaus ir objektyvaus vertinimo sąvoką. Kalbant apie subjektyvumą, jisai dar vadinamas redaktoriaus skoniu. Kur tada prasideda objektyvumas? Argi tai turėtų būti kokia nors neasmeniška nuomonė? Ar tai turėtų būti dievų, o ne žmonių nuomonė? Mums atrodo, kad atskirti, kur yra gera poezija, kur tik vidutinė, o kur prasta, dar nėra labai sunku kiekvienam, literatūros srityje kiek nusimanančiam žmogui. Tikriausiai literatūrinė vertė ir lėmė autorių ir eilėraščių atrinkimą šiai antologijai. Žinoma, sudėjus leidinin visus, kas tik mūsuose eiliavo ar eiliuoja, antologija būtų dar bent dvidešimčia autorių padidėjus. Tačiau antologijos puslapių skaičių didinti, atrodo, buvo neįmanoma. Gi dalyvių skaičių didinant, būtų tikriausiai reikėję mažinti Aisčio, Brazdžionio, Niliūno, Radausko, Nagio, Ališo, Kiršos, Mackaus ir kt. eilėraščių kiekį. Ar antologijos literatūrinė vertė tada būtų pakilus? Vargu. Ji būtų tik bereikalingai praskydus.

Apžvalgininkas, rasdamas antologijoje Mačernį, pasigenda V. Mykolaičio-Putino, lyg ir privalomo to paties kriterijaus. Manytume, kad Putino kūrybos

(Nukelta į 5 pusl.)

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir pentad. 10—4; šeštad. 10—2 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLAVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3344 West 63rd Street
VAL.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6—8 val. vak. šeštad. 12—2 val. p. p. ir trečiad. uždaryta.

DR. NINA KRAUCEL - KRIAUČELIŪNAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 S. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatsiliepus skambint 471-0225. Valandos pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6—8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad. 11 val. ryto iki 2 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. tel. 239-2919

Perskaitę "Draugą", duokite kitiems pasiskaityti.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak. Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290. ofiso ir rezidencijos
Priima ligonius tiktai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2—8 v. v. penktad. 10—12 ryto, 2—8 val vak. Šeštad. 1 iki 4 v. vak. Treč. ir sekmad. uždaryta.
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 ikki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta.

TEL. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrd., ketv. 6—8 val. vak., penktad. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1—6 val. popiet
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141. Namų 636-4850
Val. pirm., antr., ketv. 2—5 ir 6—8, penkt. 2—5. Šeštad. pagal susitarimą.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiad. uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

REZID. TEL. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti 374-8012.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Valandos pagal susitarimą:
Pirmad., antrad, ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiad. ir penktad. uždaryta.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
DR. B. B. SEITON
INKŠTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2283
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm. ketv. 1 iki 7 popiet: antr., penkt., 1-5, treč. ir šeš. tik susitarus.

Egzodo poezijos šuoliai

Henrikas Nagys

Ištrauka iš antologijos "Lietuvių poezija išeivijoje 1945-1971" įvado

VIKTORIJA SKRUPSKELYTĖ

Kiek yra tikra poeto vizija? Kiek ji reali pačiam kūrėjui? Šito klausimo nesprendė nei Aistis, kuris jautė, kad jo vizija yra giliai poetinė ir tuo pačiu autentiška bei universali, nei Henrikas Radauskas, kuris griežtai išskyrė meną ir gyvenimą ir, tikėdamas menu, poezijai pirmiausia taikė estetinius kriterijus. Poetinės tikrovės problema lietuvių literatūroje iškilo su žemininkų karta, tik ne visur ta pačia forma ar tuo pačiu aštrumu. Jei, pavz., Bradūno kūryboje vyrauja savu žodžiu ir sava misija pasitikėjimo nuotaikos, tai Nyka — Niliūnas ,vaizduotės vizijoms užtemus, žvelgia į karčią tuštumą ir jam būdingu aštrumu suvokia ir žmogaus ir poeto ribotumą. Henrikas Nagys, priešingai Niliūnui, kuris liko ištikimas savo pirmajai poezijos kaip regėtojos sampratai, pažiūras keitė ir, kaskart nutoldamas nuo "Lapkričio naktyse" ar "Saulės laikrodžiuose" sutelktų vizijų, tiesos ieškojo kuklesnėse, bet nemažiau įdomiose poetiškose formose, ne Niliūno nuo žemės nutolusiuose regėjimuose, ne Ališo paslaptingose sapnų karalystėse, bet toje surrealistų, lietuvių tarpe Škėmos ir Mackaus, atrastoje trečioje dimensijoje, kur susilieja realusis ir vaizduotės, tikrovės ir sapnų pasauliai. Iš tikrųjų, Nagį galėtume laikyti dviejų grupių ar net dviejų kartų jungtimi: vienu savo kūrybos poliumi jis atsiremia į "Žemę", o kitu veda į vadinamąją bežemių, Mackaus ir Liūnės Sutemos, žemininkus sekusią, neornamentuotos kalbos generaciją, kuri poezijos ir tiesos klausimus sprendė visiškai kitaip.

Nagio evoliucijai išryškinti galima sustoti ties jo simboliais, ypatingai ties paukščio motyvu, nes jo sudėtingose matamorfozėse atsiskleidžia poeto kintąs santykis su realybe. Iki maždaug 1952 metų, įskaitant tais metais pasirodžiusį "Saulės laikrodžių" rinkinį, paukščiai, vardu nepavadinti ir tiksliai neaprašyti, yra siejami su tolimais kraštais ir taip pat išreiškia patį poeto norą kūrybiniu aktu atitrūkti nuo žemės, prasimušti iki pasakiškų kontinentų ir čia, erdviuose horizontuose, įtvirtinti pasaulio dėsniams prieštaraujančias, bet kaip tik todėl gilias tiesas atveriančias vaizduotės vizijas. Šiam prometėjiškam impulsui kartais prieštarauja žemės trauka, o taip pat ir poetą kankinantis įtarimas, kad tolimosios, išsvajotos šalys tėra žmogaus vaizduotės miražas, kad fantastiški, iš svetimų padangių į pasaulį atklydę paukščiai tėra jo širdies sielvarto dalis. Nežiūrint šių svyravimų, pirmieji Nagio poezijos pluoštai, ypač "Lapkričio naktys", kūrybinį polėkį sugretino su galingo paukščio skridimu, kuris poetą atitraukia nuo žemės, jam duoda pranašiškos galios regėti kasdienos žvilgsniu nepasiekiamas vizijas, išvis jį išskiria iš mirtingųjų tarpo taip, kad jis ne žmonių miesto gatvėmis vaikšto, bet ant žemės rutulio meta savo šikšnosparnio formos šešėlį. Įkvėpimo momentu Nagys, priešingai Bradūnui, neranka nori pasaulio daiktus paliesti, bet vaizduotei liepia nusigręžti nuo tikrovės ir sapnuoti keistus atsiskyrėlio sapnus: "Nešaukite gatvės... Vakaro gatvės, nešaukite... Leiskite man sapnuot..."

Aštuoneri metai, skiriantys "Saulės laikrodžius ir "Mėlyną sniegą", radikaliai pakeitė Nagio poetinį metodą, jo gamtovaizdį ir jo simbolius. Pagrindinis skirtumas yra tas, kad Nagys, gal apvaldęs ankstyvesnį prometėjišką veržimąsi, gal įsitikinęs, kad tolimųjų paukščių salos iš tikrųjų tėra vaizduotės miražas, ieško išraiškos formų, kurios jo vizijas priartintų prie žemės, jas pagrįstų medžiaginio pasaulio pajutimu, bet taip pat paliktų nemaža vietos fantazijos ir subjektyvaus jausmo žaismui. Nagio žodžiais tariant, tai būtų ne pranašų dangiška erdvė, bet vidurio kelias, tarp "kieto gruodo ir minkštų debesų", tiksliausiai nurodomas mėlyno sniego įvaizdžiu, nes sniegas poetui primena lakias, bet nerealias svajones ir kartu jo žvilgsnį nukreipia į žemės pusę.

Šitaip poetui įsitvirtinus tarp realybės ir svajonių pasaulio, tarp gruodo ir debesų, su paukščiais siejami horizontai, ar tai būtų tolimos pasakų šalys ar žemę gaubią dangaus skliautai, prisipildo begalinės tylos, mirties, nebūties ženklų: paukščių gimtosios salos dabar yra kreidos spalvos, ar net balta drobė uždengtos; galia svajoti — mirusi: "Paimkit baltas bures nuo minkšto dangaus aksomo, kad nieko tenai nebūtų", taria poetas, atsisakęs viršum žemės pakilusių vizijų. Dingus fantastiškiems, spindinčių sparnų paukščiams, dingus svajonei virš dangaus prasimušti, į žemę iš tolių atskrenda mirties taktą mušąs laikas. Kartais subtiliai sugestijuodamas kadaise regėtų, bet dabar paneigtų paukščių skridimą, Nagys erdves pripildo aštriais, gyvybę kapojančiais ritmais, tai pikto dalgio plakimu, tai kazokų kalavijų dūžiais: kazokai lekia per Žemaičių kaimą, staigiais mostais, rimbais ir kalavijais plaka bežadę žiemos mėnesieną. Ten, kur Nagys vis tiek naudojasi paukščio simboliais, jaučiame, kad poetas ieškojo naujų ir tikslesnių formų savo kūrybos esmei aptarti. Ir jei sustoja ties kuriuo vienu paukščiu, pasirenka naminį gandrą ar žydrą, debesų baltume vos įmatomą, žuvėdrą.

Nagio evoliuciją galima aiškinti, atsižvelgiant į išeivio poeto ryšius su gimtuoju kraštu. Tėviškę praradęs, poetas ją sutapatina su išsvajota rojaus šalim ir savo kūrybinį polėkį siekia atremti į gimtą žemę, kuri atrodo reali, jeigu ją lyginame su pasakų salomis, bet iš tikrųjų yra vaizduotės sukurta ta prasme, kad išeiviui poetui ji egzistuoja tik jo paties mintyje. Nagio mėlynas sniegas, vidurio ruožas tarp dasgaus ir žemės, atitinka Lietuvos vaizdą, tą, kuris gimsta poeto sąmonėje realių prisiminimų ir kaskart augančios nostalgijos sukeltų svajonių įtampoje. Savo horizontuose jis neturi nei lakių laimės paukščių, nei pranašiškų vizijų, nes bėgantis laikas šaldo gimto krašto prisiminimus, žudo svajones, atima galią tikėti rojaus žeme ar net pakerta kūrybinio polėkio šaknis, Nagio žodžiais tariant, kietomis žirklėmis nukerpa paukščio sparnus.

Jei poeto-regėtojo samprata Nagio atveju nesiderino su išeivio situacija, ji taip pat nebuvo visų poeto kūrybinių impulsų išraiška. Nagys žavisi ir regimuoju pasauliu, ne tik tiria jo paslaptis sąmonės žvilgsniu, bet kartais pasiduoda konkrečių formų žaismui, įsižiūri į gamtos detales ir, jas transponuodamas į poetinį išgyvenimą, duoda žodžiams to konkretumo ir tikrumo, kurio turi pojūčių patirtis. Šis polinkis pilnai išsivysto su "Mėlyno sniego" rinkiniu, kur poetas lyg pasitraukia iš pirmojo plano, ne savo vizijas aprašo, bet derina tikrovės fragmentas, išgaudamas spalvingų mozaikų efektą. Tuo pačiu, sapnų regėtojo išdidumas yra pakeičiamas vaikui būdingu naivumu, neskiriančiu fantazijos žaismo ir realaus pasaulio. "Saulės laikrodžiuose" Nagys primena vaikystę, kada "dangus su saule ant žvilgančio žvyro" gulėjo, o šiltas pienas asočiuose susilygino su baltais debesimis. Šitokio vaizduotės ir tikrovės sulydymo randame "Mėlyname sniege", nes poetas, visiškai atmetęs atviro pasisakymo metodą, kalba tik konkrečių detalių, spalvų ir žodžių garsų žaismais. Nagys yra ypatingai jautrus laiko ritmui. Jei Niliūnas sugeba sukurti įtikinančių vizijų, įremintų belaikėje erdvėje, tai Nagys, atvirkščiai, yra stipriausias ten, kur jis kūrinio struktūrą paremia tikrovės laiko pajutimu. Pagaliau, Nagi traukia žmonių pasaulis, kai tuo tarpu regėjimas yra individuali patirtis. Ir Niliūno intymiuose namuose, ir Nagio pirmųjų rinkinių salose kūrėjas sapnuoja vienas, atsiribojęs ir nuo regimojo pasaulio, ir nuo žmonių bendruomenės. Gali būti, kad poetas, pajutęs prometėjiškų vizijų ir draugystės idealo nesuderinamumą, ieškojo naujų formų savo išskirtinai stipriems brolystės jausmams išsakyti.

Prometėjiškos poezijos nostalgija elegiška gaida išrašo ir paties naujausio Nagio rinkinio puslapius. Ji čia yra išreiškiama subtiliu ir nuostabiai taikliu sakalo simboliu, kuris primena ankstyvųjų kūrinių prometėjiškus paukščius, tik kiek daugiau pabrėžia poeto nepasitikėjimą vaizduote. Išdidus, plačių sparnų, nepagaunamas ir neprijaukinamas sakalas reiškia svajonę, lakią, bet nerealią, gyvą tik paties poeto fantazijoje: "neišlaukėm broliai... Mūsų kojos ir pirštai susmigo į smėlį". Šiam neišsipildžiusių svajonių motyvui kontrastu statoma kiek šviesesnė mintis, kad kūrėjo pastangos nėra be vertės. Tai yra todėl, kad Nagys, žvelgdamas ne tik į individo prometėjišką užsimojimą, bet taip pat ir į visiems bendrą, istorijoje pasireiškiantį maišto impulsą, suvokia paties kūrybinio principo realumą. Žmogus, žemės dėsniam paklusęs, pasitraukia į mirtį, bet jo maištaujanti dvasia, regimojo pasaulio matais neišmatuojama, pasilieka laiką ir geografiją viršijančioje plotmėje. Kitam kūrėjui ji yra lygiai reali, lygiai pasiekiama, kaip ir tikrovė. Šį dvilypį kūrybinio akto pobūdį, jo praeinamumą ir išliekančią reikšmę, atpažįstame sudėtingoje aitvaro simbolikoje. Aitvaras, sakalo brolis, balta nebūties spalva paženklintas, yra poeto fantazijos paukštis, vaizduotės iliuzija. Tačiau jis yra jo brolis, gyvas ir kitų kūrėjų patirtimi ir gamtos dinamika. Nagio žodžiais tariant, aitvaras geria žemės rasą ir žmonių ašaras, ir todėl yra daugiau nei vieno asmess kūrybinė mintis. Šitokio, Bradūno poetinę sampratą primenančio, atvirumo Nagys ir siekia rinkinyje "Broliai balti aitvarai", derindamas įvairias, kartais net kontrastingas temas, įpindamas ir lietuvių istorijos ir savo asmeninės patirties motyvų, ieškodamas liaudies dainų stiliui artimo žodžio. Jo išskirtinė savybė yra neišmatuojama ir nenuslopinama nostalgija, išgyvenama, tur būt, tik to poeto, kuris, pamėgęs baltą aitvarą, vis tiek ilgisi sakalo — tėviškės, mirusių brolių, nežemiškos tiesos vizijų.

Iš Henriko Nagio naujausios poezijos

* * *

Atskrenda sakalėlis
per žalią, žalią girelę...
Atsimušė sparnus mano paukštis
į eglę, sausą eglelę.

Už jūrų, už marių sūnūs
ir dukterys. Lūžta keteros.
Vandenys gailūs ir sūrūs
plauna eglę kaip ašaros.

Nesužaliuos giria: aštrios šakos — ašakos.
Duona kieta ir gori.
Pasimsiim tiktai su savim karčią pasaką
apie našlaitę, kuri
laukė, pralaukė jauniausiojo brolio
(brolį pakorė miške). Kai namolio
pasikelsim sugrįžt,

nebežaliuosi, eglele:
sukrekę moliai
ir kaulai brolio
kiekvieną šaknį užgoš...
Nebežaliuosi, eglele, ne.
Tiktai pačioj viršūnėlėj, kasnakt
vėlai, sakalai linguos.
1972.

STEBUKLAS

Nebuvau, kai žuvim ir duona minią penėjo.
Nepažinau žvejų, kurie paliko tinklus,
valtis, vaikus, vilnis ir vėją
ir sekė Mokytoją. Tačiau tikiu
tais, kurie visko, visko atsižadėjo.

Neaplankysiu, žinau, Šventosios Žemės
(man yra žemė visur šventa),
bet nepamiršiu, ik mirsiu, į gimtąjį namą
kelio beržynais baltais ir brasta.

Dar vis bandau prakalbinti žemę,
vandenį, vėją. Tikiu, sakalai kai kam
meta sidabro plunksną, kaip sakoma senio
pasakoje, sudėtoj poetams tiktai ir vaikam.

Niekas niekad mums nebedaugins duonos:
Dievo duona dera dienom, naktim.
Niekad nebesulauksime stebuklingos žvejonės:
Dievo sietuvos žvilga žuvim.
1972.

LĖK, SAKALĖLI...

Lėk, sakalėli,
pilkas paukšteli,
lėk, lėk, lėk...
Aštrūs akuotai.
Žila žolė.
Verkia vargo varteliai.

Lėk, sakalėli,
sparnais sparnais,
smailais sparnais
sukapoki
vargą varteliuose,
vargą varteliuose,
vargą varteliuose,
vešantį.
1971.

Iš ciklo: KARO DIENORAŠTIS

HEROICA: DANZIG

(Paskutinis prietiltis)

Kai nebeliko nieko
daugiau,
tik siauras
rėžis
drėgno smėlio,
skalaujamas
sūraus
vandens ir kraujo,
nuklotas
žmonių, žuvėdrų,
arklių lavonais,
ir prieplauka be žado,
plakama naktim, dienom
prakeiktos patrankų kanonados;
ir kai tu, pagaliau, pajuodusiom
nuo parako ir plieno rankom
į uosto
raudoną vandenį
trenkei,
nuplėšęs
nuo kaklo,
geležinį
riterio kryžių:
tu buvai vienintelis kareivis,
kauliukais
nelošęs
dėl Kristaus, Žydų
Karaliaus,
kruvino
rūbo.
1971

PASMERKTIEJI

Artėja audra. Pikto vėjo
genami nuodingi debesys
gožia niunkantį dangų.
Prie kalėjimo mūrų atėję
per tuščią, sudegusį
miestą, girdim patrankų
duslų dunksėjimą.
Sunkūs vartai iš lėto,
girgždėdami surūdijusia geležim,
atsiveria. Pro žliaugiantį lietų
čeža mirtininkų medinės
klumpės ant kieto kiemo grindinio.

*

Taip tylu tamsioj, drėgnoj vienutėj:
trenkia prakaitu, pelėsiais, pelenais.
Laša monotoniškai, skaičiuodami minutes,
nuo žemų lubų lašai. Šaltais delnais
pridengiu akis ir laukiu — amžinybę —
žingsnių ir artėjančio žvangėjimo grandinių.

*

Po nakties, po nakčiausios nakties,
švininis rytas švito.
Šalia mano mirties,
iš anapus gyvenimo,
sekundei vienai,
vaikystės
vėjo plazdenimas
nutūpė man ant peties.
Sakalas mano.
1972.

(Iš spaudai ruošiamo naujo poezijos rinkinio "Prisijaukinsiu sakalą".)

Vienišas žmogus plačiame pasaulyje

Algimanto Kezio, S. J. "Foto kompozicijas" vartant

ALGIRDAS GRIGAITIS

Algimantas Kezys, S.J., FOTO KOMPOZICIJOS. Išleido M. Morkūnas Chicagoje 1972 metais, kietais viršeliais, aplankas Zinos Morkūnienės, 64 monochromatinės nuotraukos. Lietuviškos laidos tiražas 1000. Ši knyga yra taip pat išleista ir anglų kalba pavadinimu FORM AND CONTENT. Kaina $6.00

*

Kompozicijos meistras

Pats leidinio pavadinimas "Foto kompozicijos" jau daug mums pasako apie šią knygą, pasako,geriau tariant,ko iš jos galima tikėtis. Pirmiausia tai reiškia, kad ši knyga yra rinkinys atskirų kūrinių — kompozicijų, savyje išbaigtų, o ne nuotraukų telkinys, pateikianti vieną ar kelis vaizdinius pasakojimus (angliškai: picture stories).

Toliau pavadinimas mums sako, kad šiuose kūriniuose mes neieškotume gilaus jausminio elemento, kokios nors džiaugsmo ekstazės ar skausmo gelmių, nes žodis "kompozicija" fotografijoje implikuoja vien grafinį nuotraukos apipavidalinimą. Va, čia Algimantas Kezys ir pasirodo savo visame stiprume. Retas kuris fotografas gali taip lengvai ir tuo pačiu taip užtikrintai valdyti grafinės kompozicijos elementus, kaip Algimanto Kezio meniškoji akis. Šiuo atveju leidinio pavadinimas tiksliai atliepia leidinyje pateiktą kūrinių žanrą.

Aš drįsčiau eiti žingsnį toliau: kadangi dauguma kūninių, šalia aukšto kompozicinio lygio, kiekvienas savyje yra dar ir tobulai išbaigti, juos vadinti foto sonatomis, arba bent sonatų dalimis. O iš kelių tokių dalių, turinčių bendrą tematinę kryptį, būtų jau sudedama ir visa fotografinė sonata. Čia, aišku, prisimena mūsų menininkas M. K. Čiurlionis, kūręs pasaulinio garso vaizdines sonatas. Sujungus ir Alg. Kezio kelias nuotraukas — sonatos dalis — į vieną ciklą, gautųsi temos tęstinumas ir tuo pačiu fotografas turėtų priemonę išreikšti vieną bendrinę temą keleriopais priėjimais ir skirtingomis variacijomis. Čia galėtų pasirodyti fotografo — kūrėjo temų interpretacinis virtuoziškumas.

—

Tačiau grįžkime atgal prie Algimano Kezio "Foto kompozicijų". Kokius elementus jis naudoja kompoziciniam nuotraukų apipavidalinimui? Išskyrus kelias nuotraukas, kur Alg. Kezys panaudoja formą, jo pagrindinė kompozicinė priemonė yra linijos, daugiausia tiesios linijos — stiklinio priedangio rėmai, struktūriniai lynai, automobilių išrikiavimo barjerai, užtvaros stulpai, cementinio grindinio sujungimai, estrados suolai ir t. t. Pabrėžtina, kad visa tai yra ne gamtos linijos (čia išsiskiria Nr. 42 — laivelis įlankoje), o žmogaus sukurtos statybinės linijos. Atrodo dažnai, kad gamta turėtų būti artimesnė žmogaus - kūrėjo sielai... Bet šiuo atveju turime prieš akis išdavą esamų sąlygų. Tai jos verčia Algimantą Kezį daugiau laiko praleisti žmogaus sukonstruotoje aplinkoje, o ne gamtoje.

Žmogus įvedamas

Linijos tačiau nesudaro kompozicinės pilnumos. Šios spragos užpildymui Algimantas Kezys įveda antrąjį savo kompozicinį elementą — žmogų. Žmogaus forma yra diametraliai priešinga linijoms. Ir todėl ši forma grakščiai atsveria linijų šaltą monotoniją ir tuo pačiu įveda nuotraukosna šiltos gyvybės elementą.

Šis žmogus nėra tas, kurį mes matome savo kasdieninėje aplinkoje ar kitų fotografų nuotraukose. Tai yra tipiškas Algimanto Kezio žmogus. Tai žmogus be veido, dažniausiai ne tik vienas, bet ir vienišas. Algimantas Kezys nerodo jo veido, nes jis yra beveidis.

Šis žmogaus "nuveidinimas", beveik išjungimas jo sielos Alg. Kezio kūryboje nėra silpnybė,nėra kūrybinis nepriteklius. Tai yra viena iš jam būdingų stiprybių. Tai žmogus, nepakartotas jokio kito fotografo.

Nuotraukoje matydami žmogų, mes pasąmonėje save su tuo žmogumi sutapatiname. Ir jeigu tas žmogus yra laimingas ir patrauklus, mes savyje išreiškiame viltį tokiu būti. Matydami Algimanto Kezio žmogų, mes viliamės, kad nesame tokie nuveidinti, vieniši.

Tačiau iš tikrųjų šių dienų žmogus yra nuveidintas, yra nudvasintas. O mes gi kiekvienas esame jo dalis. Mes esame dalis bendro žmonijos veido, kurį mums primeta televizijos programų monotoniškas tuštumas, įžūlus proto košimas reklamomis bei masinės gamybos peršami šabloniški rūbai, papuošalai ir t. t. Tai yra šių dienų tikrovė. Tai yra mūsų dvasinė nelemtis, kurią Algimantas Kezys pergyvena ir stipriai pabrėžia savo fotografinėje kūryboje.

Jautrus aplinkai

Algimantas Kezys savo įžanginiame žodyje teigia, kad jis savo nuotraukose negvildena socialinių klausimų. Tačiau šis Alg. Kezio subtilus, bet tuo pačiu ir išsamus šių dienų nuveidinto žmogaus atpažinimas ir vaizdavimas tik dar kartą pagrindžia tvirtinimą, jog fotografas, nežiūrint kokį fotografijos žanrą jis kultivuotų, jaučia ir savo nuotraukomis reaguoja į jam jautrų aplinkos momentą.

Kitas atvejis (nuotrauka Nr. 19) parodo, kad fotografas, tuo pačiu ir Alg. Kezys, negali vien tik dalintis džiaugsmu, atradęs grožio spindulį kurioje nors žemės kertėje (parafrazuota iš Alg. Kezio įžanginio žodžio), o reaguoja į aplinką visu savo protu ir jausmais. Čia mes matome kelias gėlytes, skurdžiai, bet ryžtingai, augančias greitkelio geležinio barjero užlankoje. Šalia važiuoja viena iš tūkstančių pravažiuojančių mašinų. Kompoziciniai ši nuotrauka yra viena iš silpnesnių, tačiau simboliniai tos kelios gėlytės rėkte rėkia: štai, ką jūs, žmonės, darote gamtos grožiui savo technine civilizacija! Ši nuotrauka net tiktų gamtos apsaugos reklamai.

Dar kita nuotrauka, kuri vėl parodo Algimanto Kezio jautrumą aplinkai bei žmogaus lemčiai, yra Nr. 61. Kompozicine prasme ji vėl nėra viena iš stipriųjų. Tačiau savo turiniù ir daromu įspūdžiu verta aukščiausios pagarbos. Joje matome negriuko galvą, beviltiškai pasimetusią tamsių užuolaidų bei lentų raizginyje. Tai vėl nėra grožio kampelis. Tai yra nevilties ir skriaudos iškėlimas. Tai taip pat yra protesto išreiškimas prieš žmonių apatiją tokiai buičiai ir tuo pačiu aiškus pasisakymas socialiniais klausimais.

Vienišas žmogus

Iš pirmo žvilgsnio, peržiūrėjus "Foto kompozicijas", nesimato tematinio ryšio tarp atskirų kūrinių. Tačiau, kiek giliau pažvelgęs, aš radau bent 25 nuotraukas, turinčias bendrą tematinį bruožą. Tas bruožas yra jau anksčiau minėta vienuma, žmogaus vienatvė. Šalia nuveidinto žmogaus Algimantas Kezys mums pristato vienišą žmogų. Net ir grupėje Algimanto Kezio žmogus (Nr. 4) yra vienišas. Net ir meksikiečių porelė (Nr. 36), rankomis susikabinę, nesijaučia priklausą juos supančiai aplinkai. Ši aplinka jiems svetima, jie nėra jos dalis. Jie tik bando pro ją prabėgti, ieškodami kitos, jų meilei pritariančios aplinkos.

Drįstu sakyti, kad šis vienišo žmogaus pajautimas yra Algimanto Kezio pasąmonės išdava. Šis bendrasis bruožas kyla crescendu per eilę nuotraukų ir išsilieja į forte nuotraukose Nr. 13 (vienas žmogus kėdžių aibėje) ir Nr. 26 (negras uolų glūdumoje).

Algimantas Kezys, S. J. Vaikai ant laiptų. Meksikos miestas, Meksika. 1968. (Nr. 27)

Net ir berniuko portretas (Nr. 53) dvelkia vienuma, šiuo atveju baiminga vienuma. Tačiau ši nuotrauka mus priveda jau prie fotografinio portreto.

Portreto pasigendant

Algimanto Kezio fotografiniame repertuare portretas kaip ir neegzistuoja. Tačiau to ir lauktina, nes žmogus, kurio siela atliepia vienišą žmogų, negali fotografuoti portretų. Vienuma ir portretas yra du priešingi ašigaliai.

Portretas visų pirma reikalauja fotografo priartėjimo prie žmogaus, kas automatiškai sugriauna to žmogaus vienišumo aureolę. Geras portretas taip pat atveria angą į fotografuojamo vidų ir jį mums padaro pažįstamą, nesvetimą. O kai žmogus atveria savo vidų, jis jau nėra vienišas.

Pats Algimantas Kezys kitaip aiškina portreto nebuvimą savo kūryboje. Pasak jo, portretas yra fotografo žurnalisto sritis, o jisai nesąs žurnalistas. Sutinku, kad Algimantas Kezys nėra fotografas žurnalistas, tačiau negaliu sutikti, kad portretas yra jau vien žurnalistų teritorija. Fotografai žurnalistai daugiau veidų prifotografuoja negu kas kitas, tačiau tik labai retas jų gali vadintis portreto meistru. Mes savo tarpe tokį puikų fotografą žurnalistą — portretistą turėjome tragiškai žuvusį Vytą Valaitį.

Kaip minėjau, geras portretas nėra vien žmogaus išorinis atspindys. Tikras portretas, naudodamas vaizdines priemones, atskleidžia ir žmogaus vidinį, dvasinį charakterį. Taigi, geras foto portretistas turi būti fotografas psichologas.

Fotografas realistas

Algimantas Kezys yra realistas, aplinkos detalės realistas ir laiko realistas. Jis realistas tokiame laipsnyje, jog, paėmęs vietos ar laiko detalę, nedrįsta jos atskirti, įzoliuoti nuo visumos. Jo nuotraukos neturi nei pradžios, nei galo tiek medžiaginėje apybraižoje, tiek laiko tėkmės eigoje. Mes nežinome, iš kur moteris nuotraukoje Nr. 38 eina, į kur ji eina, kokio tikslo siekdama ji eina. Mes nežinome, kiek laiko ji ėjo, prieš patekdama į šios nuotraukos rėmus. Mes nežinome, kiek ji dar žingsniuos, išėjus iš šios nuotraukos. Tai tik trumpas momentas šios moters laiko eigoje.

Iš pirmo žvilgsnio toks savotiškas nesibaigimas gali atrodyti fotografo silpnumas. Tai gali būti silpnumu kito fotografo nuotraukose, bet ne Alg. Kezio kūryboje. Kezys savo nuotraukose ypatingai pabrėžia tąjį "dabar" momentą. Šitai atliepia vieną iš fotografijai būdingiausių bruožų. Literatūrinis veikalas gali atkurti senovę, projektuoti ateitį. Menininko piešinys gali vaizduoti kunigaikštį Algirdą prie Maskvos. Tačiau kai fotografas kuria, jo kūrybinės medžiagos šaltinis yra tai, ką jis "dabar" apie save mato.

Šį "dabar" laiko momentą Algimantas Kezys neišjungia iš laiko tėkmės. Jisai šiam momentui suteikia laiko testinumą, įvesdamas savo kompozicinį forte, kuris nesibaigia nuotraukos ribomis. Jo kompozicinė linijų sąranga šaukiasi pratęsiama tiek į "praeitį" tiek į "ateitį".

Pabudina grožį

Alg. Kezys savo fotografiška akimi pabudina aplink mus miegantį grožį, pro kurį mūsų dauguma praeina jo visai nepastebėję. Kiekvieno žmogaus aplinka yra tokia, kokią jis pats aplink save sukuria. Ir savo aplinioje mes matome tiktai tą ir taip, kokie mes patys esame, ką mūsų dvasia mums parodo, ką mūsų vaizdinė patirtis mums leidžia matyti.

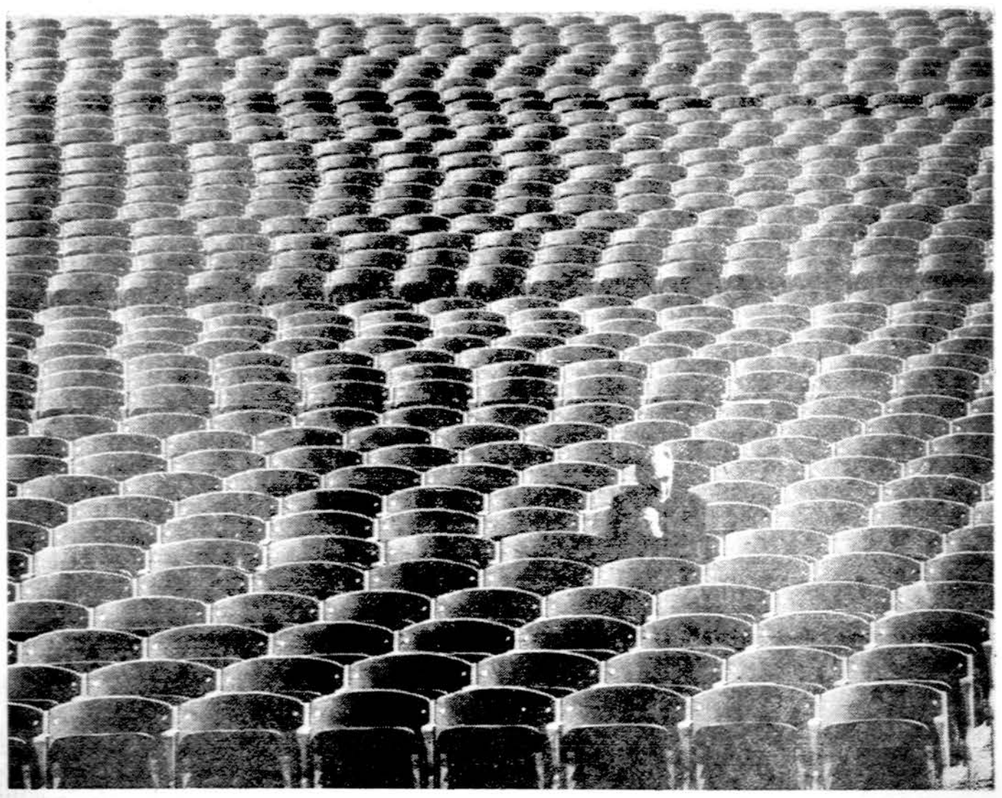

Algimantas Kezys, S. J. Tarp parko suolų. Marijos šventovė, Bellaville, Ill. JAV. 1969 (Nr. 13)

Kiekvieno mūsų regėjimas, įžvelgimas į pasaulį yra ribotas mūsų vaizdiniu išsilavinimu, mūsų sielos jautrumu. Vaizdinio meno atstovai, o ypatingai foto menininkai, pasižymi jautriu šio įžvelgiamojo regėjimo išlavinimu.

Fotografo — menininko paroda, ar šiuo atveju Alg. Kezio nuotraukų leidinys, mums suteikia progos pažvelgti į pasaulį per savo aplinkos interpretavimo prizmę. Jis mus įgalina pamatyti naujas sąrangas daiktų, linijų, formų... Jis mums parodo naujus pasaulio niuansus, pro kuriuos be menininko pagalbos praeitume, jų nė nematę. Tai lyg mūsų langas į platųjį pasaulį būtų fotografo — menininko plačiau pravertas.

Tokį leidinį neužtenka vieną kartą peržvelgti. Prie jo reikia nuolatos sugrįžti, norint jį pilnai išsemti, juo savo regėjimą praturtinti.

Reikia pastebėti, kad beveik visos Alg. Kezio nuotraukos, rodančios žmogų, nėra specialiai pozuotos, ar bent nesijaučia jų pozavimo. Tai rodo fotografo užtikrintą susigaudymą laiko momente, t. y. sugebėjimą atpažinti tą sekundės dalį, kada prieš jį nuolatos besikeičiantis vaizdas "sustingsta" kompoziciniame tobulume. Yra tik viena nuotrauka, kuri, be abejo, buvo pozuota. Ir tuo pačiu išsiskiria iš kitų savo pigumu. Tai nuotrauka Nr. 39, vaizduojanti vyrą juodu paltu, juodomis pirštinėmis, iškėlusį rankas aukštyn ir stovintį prieš banguojančią jūrą.

Keletas perlų

Norėtųsi paminėti kelias nuotraukas, kurios savo gerumu ypač išsiskiria iš daugumos. Tai nereiškia, kad tik šios nuotraukos yra vertos dėmesio. Ne, toli gražu ne. Tai tik keli žvilgsniai į tuos aplinkos momentus, kurie mano dvasią labiausiai užgriebia, kuriuose jaučiu tą autoriaus "šventąją valandą", pergyventą šiuos pasaulio kampelius atradus ir juos įamžinus nuotraukoje.

Nr. 12 Du vieniši automobiliai didžiulėje aikštėje. Jei ši nuotrauka nėra viena iš tų "akį pagaunančių", tai jos ištraukimas iš nieko nežadančios aplinkos rodo menininko tikrą virtuoziškumą.

Nr. 13. Stiprus vaizdinis įspūdis, išgautas sulaužant kėdžių monotoniją vienu vieninteliu žmogumi. Čia žmogus, nors ir vienas, išsiskiria ir dominuoja virš negyvo kėdžių pasaulio. Tai lyg simbolizuotų žmogaus pranašumą medžiaginėje aplinkoje.

Nr. 18 Meistriškai tikslus perspektyvos valdymas apvainikuoja berniuko dienos pradžią.

(Nukelta į 5 pusl.)

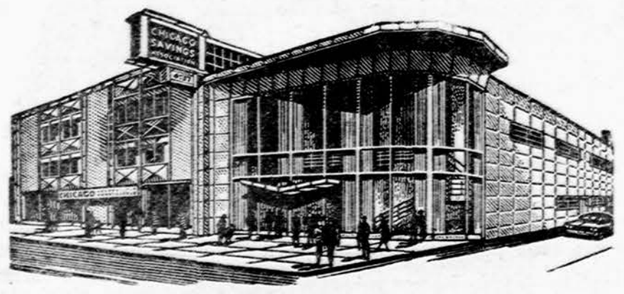

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION
SAFETY OF YOUR INVESTMENT
INSURED
UP TO $20,000

Chicagos Taupymo Bendrovė turi įvairiausių moderniškai įrengtų taupymo skyrių, lengvas privažiavimas, greitas patarnavimas, net du kiemai automobiliams pastatyti, saugumo dėžutės ir kitokie parankumai. Chicagos Taupymo Bendrovė yra ne tik lietuvių sostinės, bet ir visų Amerikos lietuvių ir jų organizacijų centras. "The Presidential Room" puiki vieta organizacijų susirinkimams bei mažiems banketams teikiama veltui.

6% PER ANNUM	5¾% PER ANNUM	5% PER ANNUM
ON CERTIFICATES OF $5000.00 OR MORE	ON CERTIFICATES OF $1000.00	ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
2 Year Maturity	One Year Maturity	

★ AR JŪSŲ NAMAS YRA PER MAŽAS JŪSŲ ŠEIMAI?

★ AR JŪSŲ KROSNIS PASENO?

★ AR VASAROS KARŠČIAMS UŽĖJUS NENORĖTUMĖT KVĖPUOTI GRYNU ŠALTU ORU?

★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda paskolas prieinamoms ir patogiomis išlygoms, $500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITĖS Į

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs. and Friday 9 to 8. Sat. 9 to 12:30

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDŽIUS

NETIKĖTA LITUANISTO MIRTIS

Anksčiau ar vėliau mirtis visiems ateina, bet kažkaip nejauku daros, kai ji tolydžio retina negausią mūsų lituanistų šeimą ir daugiausia pakerta kaip tik patiės gražiausio, produktyviausio amžiaus tos šeimos narius. Per paskutinį dvidešimtmetį netekome daugiau kaip dešimties lituanistikos darbuotojų, pvz.: Andriaus Ašmanto, Konstantino Avižonio, Zenono Ivinskio, tragiškai žuvusio Jono Kazlausko, Juozo Laboko, Jurgio Lebedžio, Jono Matuso, Izabelės Matusevičiūtės, Elzbietos Mikalauskaitės, Juozo Senkaus, Adolfo Šapokos ir kt. Ir štai dabar prie šio būrio prisijungė Domas Velička, didžiai aktyvus lituanistas pedagogas, Pedagoginio Lituanistikos Instituto organizatorius, direktorius ir lektorius, kelių vadovėlių bei kitų įvairių leidinių autorius ar redaktorius.

Man su Domu daugiau teko susidurti 1940-43 m., kai jis Vilniaus universiteto Humanitarinių Mokslų fakultete studijavo lituanistiką. Vėliau, 1946-47 m., jis savo lituanistines studijas toliau tęsė Tuebingeno universitete, Vokietijoje, ir ten prie manęs, tuomet tame universitete dėsčiusio, baigė savo mokslą, parašydamas diplominį darbą apie St. Santvaro kūrybą. Gyvendamas Chicagoje PLI ir savo vardu pastaraisiais metais jis ėmė vis daugiau mane kalbinti parašyti ką nors reikalinga iš lietuvių kalbos srities, ir aš tuo paskatinimu parašiau **Lietuvių kalbos kirčiavimą**, kurį Institutas išleido 1968 m. Pernai, 1971 m., to pat Instituto leidiniu pasirodė mano **Ankstyvesnė ir dabartinė lietuvių bendrinės kalbos vartosena**. Tais pat metais, Lituanistikos Instituto suvažiavimo metu Chicagoje, Domo bute drauge su keliais kitais PLI nariais svarstėme tolimesnius lietuvių kalbos darbus, ir vieną tokį jau didesnį darbą, Instituto pageidaujamą, aš šiemet jau buvau bepradedąs vykdyti: norėdamas patirti, kaip tai praktiškai galėtų atrodyti, aš surašiau to darbo dalį, skyrium trumpai išdėsčiau jo planą, pobūdį bei apimtį ir visa tai drauge su pora rankraščio puslapių nusiunčiau Domui, kad Institutas galėtų pareikšti savo nuomonę ar pageidavimus. Šalia to, dar dirbdamas Kongreso bibliotekoje, — ten savo darbą pabaigiau pernai, vasario mėnesį, —aš buvau kiek anksčiau parašęs **Lietuviškuosius tarptautinių žodžių atitikmenis** ir prieš kelis mėnesius nusiuntęs Domui. Praėjus ilgokam laikui, aš, dabar turėdamas daugiau atspėjamo laiko ir daugiau medžiagos, panorau šį darbą, ligi dar nepradėtas spausdinti, kiek pataisyti ir papildyti, ir todėl paprašiau Domą jį man trumpam grąžinti. Dėl to jis man š. m. vasario 29 d. parašė: "Man labai negeru laiku Jūs paprašėte grąžinti savo Atitikmenų rankraštį papildymams bei pataisymams. Man praėjo keli mėnesiai, kol aš suradau rinkėją, sutinkantį rinkti kirčiuotą tekstą, ir šiandien (II,29) jis norėjo tą darbą pradėti Morkūno spaustuvėje, kur techniškai tas darbas įmanomas atlikti. Dabar, pasiuntus Jums rankraštį, tas darbas turėjo sustoti. O aš bijau, kad tas darbas vėl neužlūžtų ilgesniam laikui". Bet jis vis dėlto tą rankraštį maždaug už savaitės prieš savo mirtį man atsiuntė, ir aš tą darbą ko skubiausiai beveik trečdaliu papildžiau, viską pataisiau ir šeštadienį, kovo 18 d., jam išsiunčiau jį atgal. Tą pačią dieną, vakare, A. Dundulis man telefonu pranešė, kad Domas anksti staiga mirė. Ši žinia man buvo tokia netikėta, staigi, lyg kad perkūnas būtų trenkęs iš giedro dangaus. Staiga aš netekau ilgamečio nuoširdaus bendradarbio ir ištikimo draugo, ir viskas lyg miglose paskendo. Kas bus su mūsų tolimesniais planuotais darbais? Kaip gyvuos PLI, kurio jis buvo pagrindinė ašis ir spiritus movens? Savo minėtąjį laišką jos baigė ryžtingais, bet liūdesingais žodžiais: "Jūsų planuojamieji darbai išleidimo atžvilgiu bus sutikti su tokiu pat ryžtu, kaip ir ankstyvieji. Aišku, leidimo darbas yra įkyrus, kada jis turi eiti ubagišku būdu. Bet ar galima belaukti ko geresnio?"

Visas PLI darbas ir ypač D. Veličkos pasiryžimas man buvo aiškūs, visai artimi dalykai, ir aš su jais sutartinai bendradarbiavau, dirbau; tai darysiu ir toliau. Konkretus, ramus, nuoširdus ir sąžiningas lietuviškas darbas teikia noro drauge dirbti, padėti. O šia liūdna proga reiškiu p. Elenai Veličkienei bei jos dukrai Astai su vyru savo giliausią užuojautą; tą pat reiškiu ir PLI vadovybei bei visiems Domo bendradarbiams.

P.S.

Domas Velička su Pedagoginio lituanistikos instituto studentų antrąja laida. Viena iš paskutiniųjų jo nuotraukų. Iš k. į d. absolventai: Emilija Pakštaitė, Danguolė Stončiūtė, Danutė Bruškytė, Loreta Grybauskaitė, Rimas Černius, Lidija Jadviršytė, Augusta Šaulytė, Gintaras Aukštuolis, Gražina Vindašiūtė, Ramutė Plioplytė, Linas Raslavičius, Gaida Visockytė ir Andrius Markulis.

Vienišas žmogus plačiame pasaulyje

(Atkelta iš 4 pusl.)

N. 27 Tai beveik vienintelė nuotrauka (šalia Nr. 51), dvelkianti vaikišku žaismingumu ir žmogiška šiluma.

Nr. 42 Pastoralinė tyla ir atoslūgio nykuma surrealistinių linijų perspektyvoje.

Nr. 53 Berniuko portretas, bet jis jau ne berniukas. Jo rankos suaugusio darbininko - vyro rankos. Jo veidas jau neturi vaikiško nerūpestingumo. Sunkaus gyvenimo lemtis jam neleido patirti vaikystės.

Nr. 61 Juodas juoduko kampas, juoda saulė ir šešėliai. Juoda buvo praeitis, juoda bus ir ateitis... jo lemtis yra juoda.

Žodis apie leidėją

Būtų neteisinga nepaminėti leidėjo — spausdintojo Mykolo Morkūno. Kiek man žinoma, tai pirmoji lietuvių išleista foto knyga tokio masto, apimanti vieną lietuvį fotografą —menininką. Leidėjui priklauso mūsų pagarba už ryžtą šią knygą leisti ir taip pat už aukštą techninį jos įkūnijimą.

Čia tik norėtųsi pastebėti, kad kai kuriose reportukcijose juoda spalva nėra pakankamai juoda. Tai gali būti spausdinimo trūkumas arba popieriaus netobulumas.

Panaudojus blizgantį popierių, šio trūkumo būtų buvę išvengta. Blizgantis popierius nuotraukai duoda gilumą bei pagyvina tonų žaismingumą. Kiekvienu atveju, blizgantis popierius knygai būtų davęs dar daugiau orumo.

Padaryta čia, ko negalėta padaryti Lietuvoje

(Atkelta iš 2 pusl.)

nejdėjimas nėra koks neapsižiūrėjimas. Ir ar tik „neklysta apžvalgininkas, pasigesdamas kokių nors V. Putino — Mykolaičio eilėraščių, kurie būtų paskelbti išeivijoje, o Lietuvoje nutylėti? Jeigu čia apžvalgininkas turi galvoje Putino "Bacho mišias", "Vivos plango" ir "Mortuos voco", tai šie eilėraščiai tikrai neįeina į Lietuvoje neskelbtųjų kategoriją. Vos jie buvo atspausdinti išeivijoje, tuoj pat buvo paskelbti ir Putino knygose Lietuvoje. Čia mums atrodo netiktų seikėti Mačernio atveju, kurio poezija Lietuvoje viešumos turėjo laukti daugiau dvidešimt metų, kai išeivijos knygine nuosavybe ji buvo jau nuo pat pirmųjų pokario metų. Gal apžvalgininkas, kalbėdamas apie čia paskelbtąją, o Lietuvoje nepaskelbtąją Putino kūrybą, turi mintyje tuos grynai religinės tematikos sonetus, kurie dabar laiks nuo laiko Putino vardu pasirodo išeivijos spaudoje. Ir "Draugo" kultūrinis priedas jų yra spausdinęs. Tačiau jų autentiškumą šiandien šimtu procentų patikrinti dar neįmanoma. Yra rimtų teigimų, kad tai yra Putino kūryba, bet yra taipgi ne iš piršto laužtų nuomonių, kad šie sonetai nėra Putin rašyti. Kaip savotišką sensaciją Putino vardu paskelbti juos periodiniame laikraštyje, manytume, yra vienas dalykas, o dėti juos Putino vardu į šitokios apimties ir šitokio pobūdžio poezijos antologiją yra kitas dalykas.

Daug reikšmės neduotume ir tai puslapių aritmetikai, rodančiai kuriam autoriui keliais puslapiais daugiau ar mažiau vietos buvo skirta antologijoje. Tačiau jeigu jau apžvalgininkas į tai atkreipė dėmesį, tai reikėtų čia kai ką patikslinti. Iš tikrųjų antologijoje po 25 psl. skirta J. Aisčiui, Bern. Brazdžioniui, A. Nykai — Niliūnui ir H. Nagiui, 24 psl.— H. Radauskui, po 23 psl. —V. Šlaitui, K. Bradūnui ir 22 psl.— Alg. Mackui.

GYVYBĖ IŠSILAIKIUSI 250 MIL. METŲ

Sovietų geochemikui N. Čudinovui pavykę atgaivinti mikrokospinius organizmus, kurie savotiško miego stovyje esą išbuvę 250 mil. metų.

SPAUDA IR BALTIEJI RŪMAI

Baltuosiuose Rūmuose buvo priimti 90 žydų knygų ir laikraščių leidėjai. Dabar, kaip skelbia "The Register", planuojama sušaukti tokį pasikalbėjimą Baltuosiuose Rūmuose su katalikų leidėjais.

LF išleido dviejų spalvų (raudona ir tamsiai žalia) lipinukus. Kaina — $1.00 už keturius lapus (144 lipinukai)

Kas norėtų jų įsigyti sau ar platinimui — kreiptis į **LF būstinę: 2422 W. Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629, tel. (321) 925-6897.**

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4141 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

5% All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6% 2 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines
Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

PETE'S AUTO REPAIR
Taisau MOTORUS, STABDŽIUS
Transmisijas Starterius, Alternatorius, Motor Tune-up. Ir kitus pataisymus. PETRAS PIŠNYS, sav.
6211 - 15 South Damen Avenue — TEL. 737 - 3988.

NAMŲ TAISYMO DARBAI
Staliaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuvis — labai prieinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

Applications for September now being accepted for toddlers & preschoolers.
MONTESSORI SCHOOL
OF PALOS-WORTH
TEL. 448-5530

ALL MODES OF TRAVEL
D & R TRAVEL SERVICE
Complete Travel — Air, Cruise, Bus, Rail, Individual, Group Package Tours.
4059 S. Archer — 254-5933

GĖLĖS
Vestuvėms, aanketams, laidotuvėms ir kitokioms progoms
BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

JEI JŪS NORITE SIŲSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSRR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with FODAROGIFTS, INC.

Priima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminėms. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar betkuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7439
Philadelphia 22, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4597
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6220
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-9306
Utica, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476

Algimantas Kezys, S. J. Negriukas tarp senų užuolaidų. Edaville, Mass., JAV. 1968. (Nr. 61)

POKALBIS SU SMUIKININKU IZID. VASYLIŪNU

PAULIUS ŽIČKUS

Smuikininkas Izidorius Vasyliūnas Nuotr. V. Maželio

Bostone gyvena vienas iš lietuvių aktyviausių ir laisvajam pasauly gal vienintelis mūsų smuiko solistas **Izidorius Vasyliūnas.** Kaip gyvendamas Pietų Amerikoj, taip prieš keliolika metų persikėlęs į Šiaurės Ameriką, savo rengiamais koncertais populiarina lietuvių kompozitorių kūrinius, tuo pačiu parodydamas ir tų kūrinių išpildytoją — lietuvį smuikininką. Tenka stebėtis smuikininko Vasyliūno energija ir nepavargimu bei nepasidavimu bendrai apatijai, kuri daugelį lietuvių yra apėmusi. Kai nemažai ir kultūrininkų numoja ranka į lietuvių kultūrinę veiklą, Vasyliūnas gal dar su didesne energija smuiko garsais žadina mus pačius, o lietuvių kūrybą ir jos išpildymą pristato ir amerikiečiams. Šalia to, mes matome jį vienerius metus pirmininkaujantį Lietuvių B-nės Bostono Kultūros klubui, matome jį organizuojantį lėšas lietuvių kompozitorių kūrinių išleidimui. Be to, mes jį matome ir visuose lietuvių kultūriniuose bei kituose svarbesniuose parengimuose.

Atskirai norisi sustoti prie jo sūnaus — fizikos daktaro **Vytenio M. Vasyliūno.** Vytenis duoną užsidirba garsiajam Massachusetts Technologijos Institute kaip fizikos profesorius, o taip pat dirbdamas fizikos tyrimų mokslinį darbą. Dr. Vytenis M. Vasyliūnas yra labai kukli asmenybė. Su paskaitomis jis yra dalyvavęs įvairiuose kraštuose net ir Azijoj, tačiau tie jo darbai praeina tyliai, lietuvių, tur būt net nepastebimi. Šalia fizikos, kita jo sritis yra muzika. Dar lankydamas aukštesniąją mokyklą Lawrence, Mass., Vytenis jau grodavo vargonais lietuvių parapijoj. Kai Harvardo universitete gavo bakalauro laipsnį iš fizikos, tuo pačiu laiku Naujosios Anglijos konservatorijoj gavo bakalauro laipsnį iš muzikos. Per paskutiniuosius eilę metų jis dažnai akompanuoja net ir iš kitur atvykusiems koncertuoti lietuviams solistams. Paties Izidoriaus Vasyliūno rengtuose su Lawrence, o vėliau su Cambridge chorais, taip pat šv. Petro parapijos choru, kuriam vadovauja muzikas Jeronimas Kačinskas, bažnytiniuose koncertuose Vytenis buvo ne tik akompaniatorius, bet atlikdavo ir sunkias vargonų solo partijas.

Izidorius ir Vytenis Vasyliūnai yra labai darnus smuiko ir fortepijono muzikos vienetas. Jie savo koncertais ne tik Bostone, bet New Yorke ir kitur žiebia lietuviškos kultūros žiburėlį. Štai š. m. kovo 25d. New Yorke, Carnegie Recital Hall, o kovo 26 d. Bostone, Jordan Hall, vyko tokie jų koncertai.

Ta pačia proga norime čia priminti ir ponią Eleną Vasyliūnienę, kuri yra baigusi Lietuvos universitetą, prieš metus Harvardo universitete irgi įsigijo bakalauro laipsnį. Ji yra "Draugo" ir eilės kitų laikraščių bendradarbė, o taip pat daug kur važinėja su paskaitomis. Reiškia, kad Vasyliūnų šeima tremties gyvenime varo gilią lietuvių kultūros vagą, ir jų tremtis yra labai prasminga.

Tų šiemetinių koncertų proga aplankiau muziką Izidorių Vasyliūną, o to pasikalbėjimo žodžiais noriu pasidalyti ir su "Draugo" skaitytojais.

....— Kurių kompozitorių ir kokius kūrinius atlikote Jūsų smuiko-fortepijono koncertuos Bostone ir New Yorke?

— Grojome Mozarto, Wolf-Ferrari ir John Bavicchi kūrinius. Mozarto sonatą D dur K. V. 306, Wolf-Ferrari sonatą G moll Op. 1 ir Bavicchi sonatą Nr. 4 Op. 63 Fantasy-Sonata lietuvių liaudies melodijomis, Bavicchi sonata parašyta specialiai šiems koncertams. Kompozitorius joje panaudojęs net devynias liaudies melodijas, pats jas išrinkęs iš prel. Juro išleisto, kompoz. Kazimiero Viktoro Banaičio harmonizuotų "100 lietuvių liaudies dainų" rinkinio, būtent: "Oi tu berne", "Tu, tu, tu, kas būtų", "Tėvelį čestavojo", "Oi tu sakal", "Siūravo rasa", "Trinku, trinku tilteliai", "Tu lapute", "Žalia girelė", "Mergele mano". (**Red. pastaba.** Bavicchi Sonata po koncerto muzikine prasme buvo gerai įvertinta "The New York Times" recenzencento, nemažai kreditų skiriant pačiam K. V. Banaičiui).

—Iš viso Bostone surengėte, kiek man žinoma, apie 15 koncertų. Ar maždaug jaučiate, kas yra tų koncertų klausytojai: lietuviai ar svetimtaučiai?

— Kiekvieneriais metais stengiuosi duoti po vieną naują programą. Ir tik jubiliejiniais Lietuvos Nepriklausomybės metais turėjau specialų uždavinį: norėjau duoti kuo daugiausia lietuviškos muzikos. Man pavyko surengti net šešis koncertus.

— Ar teko skaityti amerikiečių kritikų pasisakymus, jeigu jų buvo? Ir kaip jie atsiliepia apie lietuvius kompozitorius ir patį kūrinių atlikimą?

— Pradžioje, prieš kelerius metus, amerikiečiai kritikai dažnai apsilankydavo. Ypatingai šiltai buvo atsiliepę apie Gruodžio ir ypač apie Banaičio sonatas. O apie atlikėją po Mozarto, Brahmso ir Gruodžio sonatų "Christian Science Monitor" muzikos kritikas W. Saunders taip rašė: "There were no flamboyant mannerisms, no technical display for its own sake. There was an exciting vitality of tone backed up with insight and imagination" (Feb. 15, 1963). Deja, pastaruoju metu, sakyčiau, su atsiradimu Bostone kritiko Michael Steinberg (Bostone Globe) kritikos ryšys su koncertais yra kažkaip visai sumaišytas. Daugelis koncertų ignoruojami, o muzikos kritikai recenzuoja filmus ir panašiai.

— Kiek man žinoma, daugiausia stengiatės atlikti lietuvių kompozitorių kūrinius. Kodėl? Kai kas mano, kad su svetimaisiais galima nueiti daug toliau?

— Lietuvių kompozitorių kūrinius groti yra malonumas. Viena — jie nei kiek nemenkesni už daugelį pasaulinių veikalų. Antra — jie originalūs ir saviti, kitų nenugroti. Juos atkuriant, didesnis meninis pasitenkinimas, žinant, kad dar niekas to darbo nedaręs. Ne be to, kad čia yra i r tam tikra geros valios ir susipratimo bei tautinio susiklausymo pareiga. Jei patys savo tautos kultūra nesirūpinsime ir jos nepuoselėsime, būsime arba pilkoji beveidė masė, arba svetimųjų dvasiniai vergai.

— Kartu su jumis pianistu yra ir jūsų sūnus, fizikos dr. prof. Vytenis M. Vasyliūnas. Jis yra didelis jūsų talkininkas. Ar be jo pagalbos pajėgtumėt surengti tiek koncertų?

— Nėra mažiausios abejonės, kad be Vytenio pagalbos negaléčiau nei pusės tiek padaryti. Jo pagalba neįkainojama. Jis pats mėgsta muziką, impulsyviai veržiasi prie jos, nuoširdžiai džiaugiasi jąja, mielai talkininkauja. Jis išaugo į tikrą menininką, jautrų palydovą, puikų kameristą. Su juo dirbant, neatsiranda jokių problemų, jokio nesutarimo.

— Kiek pastebėjau, mes lietuviai nesam dideli muzikos koncertų lankytojai. Kodėl taip yra?

— Nemanyčiau, jog yra didelio skirtumo tarp amerikiečių ir lietuvių. Tik Vokietijoje plačioji bendruomenė mokėjo skirti pelus nuo grūdų, mokėjo džiaugtis muzika atlikėjų, kad ir neišgarsintų reklamos bei koncertų rengėjų. Koscertų menas yra aukščiausia kultūrinė apraiška. Tik didelių pastangų ir pasiruošimo dėka galima prie jos priaugti. Panašiai kaip prie poezijos. Prie tos rūšies pomėgių priaugama labai iš lėto. Vaikai turi būti vedami į koncertus ir klasėse turėtų būti kalbama apie muzikos reikšmę, jos istoriją, apie muzikos stilius, apie savus ir pasaulinius kompozitorius. Ir suaugę turėtų plėsti savo interesus į šią sritį. Kol viso to nėra, sunku laukti didesnio koncertais susidomėjimo. Mano koncertuose iš amerikiečių daugiausia ateina mano mokinių šeimos, kai iš lietuvių pusės ateina savo menininkus vertiną susipratę kultūrininkai

— Dažnu atveju jums, tur būt, tenka tų koncertų išlaidų dalį padengti iš savo kišenės. Tad kodėl rengiate tuos koncertus?

— Taip, tai tiesa. Ir juo toliau vis didesnę naštą tenka pakelti. Jordan salė pradžioje kainavo 250 dolerių, dabar kainuoja 750 dol. O kur kitos išlaidos? Ir tik maža dalis tų pinigų grįžta. Tad kodėl ruošti tuos koncertus? Daug kas tą klausimą man stato. O ir aš pats savęs dažnai klausiu. Į tai nelengva vienu žodžiu atsakyti. Juk taip sunku buvo pasiekti koncertinio lygio. Kiek čia reikėjo ištvermės ir darbo. Kauno Konservatorijoje smuikininkų metinis kontingentas buvo beods apie 30 - 40 mokinių, o per 25 metus teišleido vos apie 10 solistų, optimistiškai skaičiuojant. O kiek reikia pastangų pasiektą lygį išlaikyti. Čia, aš manau, ir bus tiesioginis atsakymas. Nes kas gali dirbti be jokio tikslo? O kai pasistatai konkretų tikslą — ateinantį koncertą, tai ir rūpiniesi atatinkamu pasiruošimu. O padaryk priešingą išvadą — nustojai duoti koncertus — tai reiškia tavo, kaip menininko, mirtį. Tad ar gyvybė ne daugiau verta už pinigus? Yra ir dar ir kitų motyvų. Juk kas gros mūsų kūrybą, jei savų menininkų neturėsime? Tad ir stengiesi žmogus iki paskutinių, kad kuo daugiau savajam menui, savajai kultūrai pasidarbuotum ir savo skolą tautai už išsimokslinimą išlygintum.

Dėstote amerikiečių muzikos mokykloje. Šiandien Amerikoje populiariausiu instrumentu yra, tur būt, gitara ir būbnas. Ar yra, kurie mokosi smuiko ir fortepijono klasėje? Jeigu yra, koks jų procentas? Kaip mokiniai vertina klasikinę muziką? Ar ji dėstoma?

— Mokykloje, kur aš dėstau, iki pernai buvo kultyvuojama 90 proc. klasikinė muzika. Ir tik nuo pernai, su naujos vadovybės atėjimu, prasidėjo didesnė propaganda už populiarią muziką. Bet ir šiandien dar yra didesnis nuošimtis mokinių, besiveržiančių prie klasikinės muzikos. Daugumą jų sudaro žydų kilmės bei negrų vaikai.

Žinome, kaip yra sunku kai kurių tautybių, kartu ir lietuvių, mužikams keliauti per svetimas scenas, Amerikos muzikos draugijai nenorint jų pripažinti, nes čia dominuoja veik išimtinai viena tautybė. Mes linkime mieliems Vasyliūnams griauti tas šaltas uždangas ir rodyti, kad lietuvis kompozitorius ir išpildytojas yra neblogesnis už kitus.

Muzikos ir teatro temų simpoziumas

Kompozitoriaus Dariaus Lapinsko ir Laimos Rastenytės muzikinės pasakų plokštelės pristatymo proga ateitininkų meno draugija "Šatrija" šį sekmadienį (balandžio 9 d.) 2 val. popiet Draugo redakcijos patalpose rengia viešą simpoziumą muzikos ir teatro temomis. Simpoziumo moderatore bus Aldona Zailskaitė. Kiti jo dalyviai: Marija Smilgaitė, Daiva Matulionytė, Darius Lapinskas ir Stasys Pilka. Bus laiko ir progos pasisakyti ir publikai. Pokalbis vyks prie kavos staliukų. Visuomenė maloniai kviečiama.

MILIJONAI TALENTŲ UGDYMUI

Illinois mokyklų superintendento įstaiga kasmet gauna po 3-4 mil. dolerių, skirtų ieškoti talentingų jaunuolių ir jų talentus ugdyti.

PADEDA GAUTI STIPENDIJĄ

JAV-se studentų stipendijoms yra skiriama daugiau kaip 22 milijonai dolerių, tačiau daugelis tų sumų pasilieka neišnaudotos, nes jų neprašoma. Yra susidariusi įstaiga, padedanti apsirūpinti stipendija ir teikianti informacijas. Reikia tik į ją kreiptis, prisiunčiant savo adresuotą voką su pašto ženklu. Įtaigos adresas: The American Scholarship Research Foundation, 6430 Sunset Blvd., Suite 1502, Los Angeles, Calif. 90028.

STATO TENNESSEE WILLIAMS DRAMĄ

Lincoln parko žiemos teatras, 2021 N. Stockton Dr., Chicagoje, 2, 8, 16, 23, 29 ir 30 d. 8 val. 30 min. v. statoma Tennessee Williams drama "27 Wagons Full of Cotton". Informacijų galima gauti telefonu LI 9-0081.

REKREACIJŲ PARODA

Mokslo ir pramonės muziejuje, Chicagoje, nuo bal. 5 iki 30 d. yra vadinama rekreacijų paroda. Supažindinama su 70-čia rekreacinių užsiėmimų, kuriuos organizuoja Chicagos parkų distriktas.

MOTORINĖS ROGĖS DIDINA KURTUMĄ

Centrinio Michigano universiteto profesoriai dr. F. Bess ir dr. Poynor skelbia, kad motorinės rogės pakenkia klausai. Jomis važiuojantieji skatinami atitinkamai ausis pridengti.

PRIVAČIOSE MOKYKLOSE

Pravestos Milwaukee arkivyskupijos mokyklų studijos parodė, kad jose dėstant vienuolėms ir kunigams per metus sutaupoma 12 mil. dolerių.

ORGANIZUOJASI SEMINARIJŲ STUDENTAI

Šv. Juozapo seminarijos patalpose, Louisianoje, buvo suvažiavę seminarijose studijuojančių klierikų atstovai ir įsteigė JAV katalikų seminaristų federaciją.

BAKTERIJOMIS GYDYS NARKOTIKUS

New Yorko policijos laboratorijose bandomos bakterijos, kurios ima švytėti, kai netoli yra heroinas. Manoma, kad ateity kiekvienas policininkas turės prietaisą su šiomis bakterijomis, ir jos palengvins kovą su narkotikų prekiautojais.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1972 METAIS

Walter Rask-Raščiausko vadovaujamas American Travel Service Biuras šiais metais yra suorganizavęs daug grupinių kelionių į Lietuvą.

Jis pirmasis pradėjo organizuoti ekskursijas į Lietuvą, tą darbą sėkmingai tęsia jau 11 metų. Jo kelionės tvarkingai suplanuotos ir visuomet vyksta sklandžiai.

Dar turime vietų sekančiose ekskursijose:

CHICAGA - NEW YORK RUGSĖJO MĖN 11 d. —
iš New Yorko $860 + tax, iš Chicagos $960 + tax*
20 dienų kelionė, sustoja Leningrade ir Helsinkyje

CHICAGA - NEW YORK SPALIO MĖN. 2 d. —
iš New Yorko $610 + tax, iš Chicagos $710 + tax*
15 dienų kelionė, be sustojimo Europoje

CHICAGA - NEW YORK GRUODŽIO MĖN 21 d. —
iš New Yorko $610 + tax, iš Chicagos $710 + tax*
14 dienų kelionė, Kalėdinė ekskursija

Kas nori praleisti Kalėdas ir Naujus Metus su giminėmis, registruokitės į gruodžio mėnesio ekskursiją.

*Total tour prices are subject to airline agreement and government approval.

Dėl informacijų skambinkite ar rašykite:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60643
TELEFONAS — (312) 238-9787

Jei planuojate bet kur keliauti, pirmiausia matykite mus.

Taip pat paruošiame kvietimus giminėms atvykti į Ameriką. Teikiame informacijas kelionių reikalais į visus pasaulio kraštus. Parūpiname lėktuvų bilietus ir reikalingas vizas.

UŽSAKYKITE DABAR GERIAUSIĄ DOVANĄ
Į LIETUVĄ
SPECIALŪS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAI
INTERTRADE EXPRESS CORP.

Pirma jums apie tai pasakėme, o jūsų giminės sako "taip".

Su specialiais Rublių Pažymėjimais jūsų giminės gali įsigyti, ką jie tik nori, už dalelę reguliarios kainos, nes Specialus Rublis yra vertas 4 reguliarius rublius ar daugiau. Panašiai, jei nuvykęs į krautuvę su 100 dol. gautum prekių už 200 dol. ar 300 dol. ar net ir daugiau. Pilnai garantuota ir apdrausta. Tiktai InterTrade Express Corp duoda jums kuo greičiausią patarnavimą. Šie Pažymėjimai pristatomi jūsų giminėms į namus už 3 savaičių.

Specialių Rublių kaina yra $2.32

TAI YRA PILNA KAINA. Visiškai jokių kitų primokėjimų.

Galite siųsti kokią sumą norite.

Reikalaukite mūsų NEMOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO.

Užsakykite Dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

Labai svarbu !
AUTOMOBILIAI
Tik trumpam laikui
Greitas pristatymas

ZHIGULI VAZ 2101 US $3214.00
Visai naujas seniai laukiamas automobilis.

MOSKVITCH 412 IE Liuksusinis modelis US $3155.00

MOSKVITCH 408 IE US $3033.00

ZAPOROZHETS ZAZ 966 US $2026.00

Reikalaukite mūsų Specialų Biuletenių su automobilių paveikslais.

BUTAI
Reikalaukite mūsų specialaus biuletenio.

Turime 23 m. patyrimą šiame biznyje ir daug tūkstančių patenkintų klientų.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MEGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

OLYMPIA
ROYAL
GRUNDIG
ZENITH
SPARTA
J.I.Giedraitis
10 Barry Drive
E. Northport, N.Y. 11731
Tel. (516) 757 0055
Chicago 476 7300 veikare

RAŠOMOS VISOMIS KALBOMIS: IR ELEKTRINĖS, RADIO, TV IR BIZNIO MAŠINĖLĖS, PIGIAI IR GREITAI.

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6% 5%
INSURED

Mokamas už dviejų Metų Certificatų sąskaitas Minimum $5,000.00
Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

NAUJI LEIDINIAI

• *ATEITIS, 1971 m. Nr. 9.* Lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas. Redakcijos kolektyvas: Saulius Kuprys, Vytautas Narutis ir Algis Norvilas. Redakcijos adresas: 7121 South Francisco Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje $7.00, susipažinimui prenumerata $5.00, garbės prenumerata $15.00, visur kitur laisvajame pasauly $5.00.

Pirmuoju pačios redakcijos straipsniu paliečiama, dar vis kaip reikiant neišspręsta, jaunųjų sendraugių problema. Straipsnis baigiamas tokiu klausimu ir atsakymu:

"Ar nereikėtų jauniems sendraugiams įkurti atskirą sąjungą? Mūsų įsitikinimu atskiros sąjungos nereikia. Sendraugis yra asmuo, kuris jau savarankiškai kuria savo gyvenimą, nesvarbu, ar jis 30-imt ar 60-imt metų. Tačiau linkime sendraugių sąjungai sukurti tokią veiklą, kuri atspindėtų visų narių norus ir troškimus, kuri patenkintų ir jaunus ir vyresnius. Taip, tai bus labai įvairi ir šakota veikla, bet tuo pačiu įdomi ir prasminga."

Apie Kristų Karalių rašo kun. Jonas Staškevičius, o Almis Kuolas nagrinėja tautiškumo klausimą išeivijoje, jį užbaigdamas šitaip:

"Pasakykime kitiems, kad lietuviai egzistuoja. Amerikoje "melting-pot" teorija nyksta. Atskiros tautinės mažumos pradeda didžiuotis savo tauta. Amerikoje žitas sąjūdis prasidėjo su negrais. Kanadoje prancūzai pirmieji pasirodė. Dabar indėnai irgi ima garsiau kalbėti. Nemiegokime ir mes! Laikas, kad mes parodytume pasauliui, jog lietuviai egzistuoja ir turi savo kultūrą, savo kalbą, senesnę ir įdomesnę už kitas. Nesibijokime būti Povilu Bravaru, o ne Paul Brown."

Leonardas Valiukas ragina ateitininkiją, ypač jos jauną kartą, labiau angažuotis Lietuvos laisvinimui ir Lietuvos bylos kėlimui šio krašto akademiniuose sluoksniuose. Štai studentams visai konkretus uždavinys:

"Kas semestrą studentai turi parašyti po keletą referatų (term papers). Kodėl lietuviai studentai negalėtų parašyti bent po vieną referatą kasmet Lietuvos bylos klausimais? Siekiant magistro ir daktaro laipsnių, reikia parašyti rimtus darbus ar net veikalus. Temų pasirinkime studentai turi daug laisvės. Kodėl tie darbai ar veikalai nerašytini Lietuvos bylos klausimais?"

Įdomią naujieną užtinkame Ex Libris (naujų knygų) skyriuje. Čia Danguolės Sadūnaitės naujam eilėraščių rinkiniui "Laiškai Dievui" skirtos net dvi recenzijos, vertinančios knygą palankiai. Knyga išleista "Ateities" leidyklos ir jau yra pradžiuginusi ne vieną poezijos bičiulį. Tačiau čia spausdinamų dviejų recenzijų atveju mums labiausiai malonu yra tai, kad abi recenzijos parašytos dar visai jaunų literatūros draugių: Živilės Bilaišytės ir Linos Kriaučiūnaitės. Abi recenzijos liudija, kad jų autorės gražiai valdo lietuvių kalbos sakinį, moka įsijausti į aptariamos poezijos grožį ir gelmę. Tiesiog norisi prašyti, kad jos abi ir toliau savo literatūrinės plunksnos neužmestų, talkindamos čionykščiam lietuvių kultūriniam gyvenimui ir kultūrinei spaudai.

Poezijos šį kartą du puslapius duoda ta pati Živilė Bilaišytė. Ir eiliuotasis jos žodis rodo neabejotiną talentą, neaplenktą ir antologijos "Lietuvių poezija išeivijoje 1945-1971" puslapiuose: Živilė Bilaišytė ten yra viena iš pačių jauniausių antologijos dalyvių.

Jaunųjų kūrybos puslapiuos akį patraukia Jono Kuprio humoro kupinas eilėraštukas "Storas voras". Kai mums talentingų linksmųjų plunksnų labai trūksta, sąmojaus nestokojantį ir skambų eilėraštį parašyti sugebantį autorių reikia tik skatinti ir toliau šia kryptimi eiti.

Kolektyviai ir gyvai aprašytai bei gausiai iliustruotai praėjusios vasaros studentų ateitininkų stovyklai skirta net 12 žurnalo puslapių.

Kreivų šypsenų ir Korespondencijų skyriai užbaigia šį patrauklų ir kūrybingą mūsų jaunimo žurnalą.

• *Kazimieras Viktoras Banaitis, JŪRATĖ IR KASTYTIS.* 3 veiksmų opera. Libretą parašė Bronė Buivydaitė. Chicagos Lietuvių operos leidinys. Technikinis paruošimas Vytauto Radžiaus. Spaudė Mykolo Morkūno spaustuvė Chicagoje. Viršelyje dail. Adolfo Valeškos sukurti operos kostiumų eskizai.

Tai gražus 32 psl. leidinys, supažindinąs skaitytoją su šia K. V. Banaičio opera ir su pačiu kompozitorium. Leidinys ypač pravers kiekvienam, kuris šiemet matys šios operos premjeros spektaklius Chicagoje. Prieš einant į spektaklį, jį kiekvienam labai patartina paskaityti.

Leidinio pradžioje tuoj pat randame puslapinę paties kompozitoriaus K. V. Banaičio nuotrauką. Toliau Vladas Jakubėnas rašo apie K. V. Banaičio kūrybą aplamai ir išskirtinai apie operą "Jūratę ir Kastytis".. Apie ją Vladas Jakubėnas, be kita ko, sako: "Opera *Jūratė ir Kastytis* yra veikalas,, kuris visumoje turi daug vertingų muzikinių turtų: gražios, lietuviško atspalvio melodijos, pasakiškai fantastinės nuotaikos, vietomis didelės emocinės įtampos. Spalvingų ir puikių chorų yra kiekviename veiksme. Daugiau fantastiško charakterio yra undinių chorai".

Po to eina veiksminio operos turinio atpasakojimas ir pagaliau spausdinamas visas eiliuotas Bronės Buivydaitės operos libretas. Puslapius puošia dail. Adolfo Valeškos sukurti operos scenovaizdžio ir operos kostiumų eskizai. Leidinys įsigyjamas, perkant bilietus į operos spektaklius.

• *Vladas Požėla, JAUNYSTĖS ATSIMINIMAI.* Redagavo Pranas Čepėnas. Išleido Amerikos Lietuvių socialdemokratų sąjungos Literatūros fondas 1971 m. Spausdino Nida Press Londone, Anglijoj. Viršelis Kęstučio Čerkeliūno. Leidinys 335 psl., kaina $4.00.

Leidėjų vardu knygos pratarmėje, be kita ko, rašoma: "Netenka čia skaitytojui aiškinti atsiminimų reikšmės nei mūsų istorijai apskritai, nei mūsų kultūros istorijai.

Atsiminimų autoriai kartais negali išvengti subjektyvumo, aiškindami savojo meto politinio ar visuomeninio gyvenimo įvykius, tačiau kiekvienas jų, nors ir savotiškai nušviesdamas tam tikrus įvykius, iškelia naujų dalykų ir tų įvykių atšešėlių.

Du žymūs Lietuvos socialdemokratų veikėjai — Steponas Kairys ir Kipras Bielinis, gyvendami tremtyje, yra parašę ir išspausdinę po du tomus savo atsiminimų.

Advokatui Vladui Požėlai tremtinio gyvenimo dalia teko leisti tolimoje Australijoje. Savo bendraminčių, ypač K. Bielinio, raginamas, ir jis pradėjo rašyti atsiminimus".

Tačiau, kaip žinome, mirtis sutrukdė juos užbaigti. Autorius spėjo aprašyti laikotarpį nuo savo vaikystės (gimęs 1879, miręs 1960) iki pirmojo karo pabaigos. Atsiminimai suskirstyti į šiuos leidinio skyrius: Mokslo metai; Kova dėl spaudos; 1905 metai; Porevoliucinis metas; Pirmasis pasaulinis karas; Draugo organizacija. Gale autoriaus portretą papildo dar šie priediniai straipsniai: Kipro Bielinio "Iš susirašinėjimo su Vladu Požėla"; Rapolo Skipičio ir Prano Čepėno "Vladas Požėla — visuomenininkas, politikas, advokatas" ir Elenos Reizonienės "Advokatą Požėlą prisiminus".

122 ATVIRAI PASISAKO

Lietuvių kalbos padėtis mokykloje, organizacijoje, šeimoje

JONAS JASAITIS

Kalbą laikant svarbia tautinės gyvybės išlaikymo priemone svetimuose kraštuose gyvenančių lietuvių tarpe, pravartu atvirai pažvelgti į aplinką, veikiančią kalbos išlaikymo atžvilgiu mokykloje, organizacijose ir šeimoje. Šiuo klausimu buvo pateikta anketa su eile klausimų dviejų aukštesniųjų lietuviškų (šeštadieninių) mokyklų (Kr. Donelaičio ir Chicagos aukštesniosios) 7-8 klasių mokiniams.

Mokiniai buvo prašyti į anketos klausimus atsakyti visai atvirai. Pasirašyti pavardės, vardo ir net klasės nereikėjo. Todėl reikia manyti, kad mokinių pasisakymai yra nuoširdūs ir atviri. Anketą užpildė 125 mokiniai. Trys į anketos klausimus atsakyti nebuvo pribrendę — prirašė niekų. Todėl skaičiuotini 122 mokinių atsakymai.

Atsakiusiųjų tarpe yra 77 mergaitės ir 45 berniukai. Mergaičių amžiaus vidurkis: Kr. Donelaičio mokykloje 14,5 metų, Chicagos aukštesniojoje 15 metų. Berniukų — Kr. Donelaičio — 15 m., Chicagos aukštesniojoje — 16. Apskritai amžius įvairuoja nuo 13 iki 18 metų. Tokio amžiaus jaunuoliai, be abejo, į pateiktus klausimus atsakyti buvo pajėgūs.

Toliau, mokyklų neatskiriant, pažiūrėsime nuošimčiais (imant, jeigu nelygi pusė, apskritus skaičius) kaip mergaitės ir berniukai į įvairius klausimus atsako.

Klausimai atskirti į dvi pagrindines dalis: kalbos aplinka lietuvių mokykloje bei organizacijoje ir šeimoje.

Noriai ar nenoriai

Dažnai manoma, kad berniukai, kurių yra mažiau lietuviškose mokyklose, labiau spiriasi prieš mokyklos lankymą nei mergaitės. Bet į klausimą, ar noriai lanko lietuvišką mokyklą, taip atsakė mergaičių 58 proc., berniukų 62 proc., ne — mergaičių 42 proc., berniukų 38 proc. Lietuvių organizacijoms, sporto klubams ar tautinių šokių rateliams priklauso mergaičių 93,5 proc., berniukų 75,5 proc. Iš priklausančių susirinkimus, sueigas ar repeticijas noriai lanko 97 proc. mergaičių ir 71 proc. berniukų.

94 proc. mergaičių ir 97 proc. berniukų galvoja lietuviškoms organizacijoms priklausyti ir mokyklas pabaigę.

Tarpusavio kalba mokykloje ir organizacijoje

Lietuviškoje mokykloje su draugais tik lietuviškai kalbančių visai nėra. Mišriai kalbančių, maišant bent pusiau, lietuvių ir anglų kalbas, yra: mergaičių 62 proc., berniukų 64 proc. Ir tik angliškai su draugais mokykloje kalbančių yra: mergaičių 38 proc., berniukų 36 proc.

Į klausimą, ar mokykloje angliškai kalbančius mokytojai perspėja ir paragina lietuviškai kalbėti 58 proc. mergaičių ir 62 proc. berniukų atsakė, kad taip.

Suprantama, kad mokyklose pamokos pravedamos tik lietuviškai, bet į klausimą, kuria kalba organizacijų sueigos ar susirinkimai pravedami, gauti tokie atsakymai: lietuviškai —mergaičių 76 proc., berniukų 82 proc., mišriai (lietuvių ir anglų kalbomis) — mergaičių 23 proc., berniukų 10 proc. ir tik angliškai — mergaičių 1 proc. ir berniukų 8 proc.

Organizacijos susirinkimuose ar sueigose tarpusavyje tik lietuviškai kalba 20 proc. mergaičių (žiūr. tarpusavio kalba lietuviškoje mokykloje), berniukų tik vienas asmuo. Angliškai kalbančių yra: mergaičių 57 proc. ir berniukų 78 proc. Mišriai kalba 23 proc. mergaičių ir 22 proc. berniukų. Kad organizacijų vadovai skatina lietuviškai kalbėti pasisakė 86 proc. mergaičių ir 49 proc. berniukų.

— — —

Toliau 122 mokiniai atsakymais į anketos klausimus nušviečia lietuvių kalbos padėtį šeimose. Į Kr. Donelaičio ir Chicagos aukštesniąsias mokyklas, veikiančias tik šeštadieniais, mokiniai susirenka iš įvairių vietovių, bet į lietuvių kalbos padėtį šeimose gyvenamoji vieta įtakos, sprendžiant iš atsakymų, neturi.

Tik pusė

Pats svarbiausias kalbai išlaikyti gyvybės šaltinis yra šeima. Į klausimą, kokia kalba šeimoje kalbama, gauti tokie atsakymai: lietuviškai — 46 proc. mergaičių, 60 proc. berniukų, mišriai (lietuviškai ir angliškai) — 54 proc. mergaičių ir 40 proc. berniukų.

Taigi apskritai tik apie pusė lietuvių šeimų, leidžiančių vaikus į lietuviškas mokyklas, namuose naudoja tik lietuvių kalbą. Čia manoma namų kalba apskritai, ne tiktai tėvų ar tarpusavio vaikų kalba, kuri, kaip toliau matysime, rodo visai kitokį vaizdą

Klausimą, kuria kalba mokiniai namuose kalba su broliais ar seserimis, 10 proc. mergaičių ir 6 proc. berniukų atsakė, kad lietuviškai. Mišriai kalbančių su broliais ar seserimis yra 62 proc. mergaičių ir 56 proc. berniukų. Ir vien tik angliškai — 28 proc. mergaičių ir 38 proc. berniukų.

Kaip reaguoja tėvai į vaikų kalbėjimą angliškai, 71 proc. mergaičių ir 62 proc. berniukų pasisakė, kad tėvai perspėja ir ragina kalbėti lietuviškai.

74 proc. mergaičių ir 64 proc. berniukų pasisakė, kad jų artimieji draugai yra lietuviai.Lietuviškai su draugais kalbančių yra tik 4 proc. mergaičių ir nei vieno berniuko. Mišriai kalbančių yra 57 proc. mergaičių ir 44 proc. berniukų. Likusieji 39 proc. mergaičių ir 56 proc. berniukų su draugais kalba tik angliškai.

Kai su draugais kalba angliškai, tėvams girdint, 41 proc. mergaičių ir 33 proc. berniukų išgirsta iš tėvų perspėjimą ir paraginimą kalbėti lietuviškai.

43 proc. mergaičių ir 33 proc. berniukų išgirsta tėvų paraginimą skaityti lietuviškas knygas. Geriau yra su jaunimo žurnalais. Juos skaito, ar bent gauna, 73 proc. mergaičių ir 56 proc. berniukų. Tik 13 proc. mergaičių ir 13 proc berniukų yra tėvų paraginami klausyti lietuviškų radijo programų ir plokštelių.

Būnant kitataučių tarpe, savo tautybę drąsiai išpažįsta 96 proc. mergaičių ir 96 proc. berniukų. O apie organizuotą Lietuvių Bendruomenę šiek tiek žino ar yra girdėję 68 proc. mergaičių ir 69 proc. berniukų.

Skaičiai rodo, kad jeigu norime tautinę gyvybę išlaikyti ir, jeigu lietuvių kalbos naudojimas išryškina tautinės dvasios tvirtumą, tai, be abejo, turime daugiau rodyti pastangų organizuotai Lietuvių Bendruomenei sustiprinti. Kaip tai padaryti, tebūna palikta kitų, kuriems šis klausimas rūpi, pasisakymams. Aišku yra, kad be tautinės jungties visų svetimuose kraštuose gyvenančių lietuvių tautinės gyvybės išlaikymo klausimas teigiamai išspręsti yra gana sunku arba ir visai neįmanoma.

MAISTAS IŠ DŽIUNGLIŲ ŽOLĖS

Londono biochemikas N. W. Pirie sukonstravo mašiną, kuri per valandą gali toną džiunglių žolės ar lapuočių augalų perdirbti į maistingą proteiną, kurio vertė organizmui, anot išradėjo, esanti tokia pat, kaip mėsos. Mašinos operavimas nesudėtingas ir ja naudotis išbandyta Nigerijoje ir Indijoje, kur yra daug menkai besimaitinančių žmonių.

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS SPALVINIŲ IR ČERNO-BALTŲ TELEVIZIJOS IR RADIO STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS

Kas tik turi gerą skonį,
viską perka pas Lieponį.
LIEPONIS
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER INC.
Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875
Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9:00 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9:00 iki 6:00 val. vak. Sekmad. atdara nuo 12 v. iki 5 v. popiet.

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefoias — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003
LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS
649 East 162nd Street South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

HIGH RATES
5% Per Annum Passbook Accounts
PAID QUARTERLY
—AT—
BRIGHTON
SAVINGS & LOAN ASS'N
HIGHEST RESERVES
4071 Archer Avenue
Chicago, Ill. 60632
TEL. — LA 3 - 8248
(West of California Avenue)
6% Per Annum $5000 or more Certificates 2 year min.
INSURED
5¾% Per Annum $1000 or more Certificates 1 year min.
5½% Per Annum Investment Bonus Certificates

Perskaitę Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629. TELEF. 925—5988

BALTŲ MOTERŲ TARYBOS 25 METŲ SUKAKTIS N. Y.

Koncertas, grafikos paroda, jaunimo pasisakymai tautinio išlikimo klausimu, pagerbtos tarybos steigėjos.

V. ALSEIKA,
mūsų spec. korespondentas
New Yorke

Baltų moterų taryba savo metinius susirinkimus kviečia kas metai. Šiais metais susirinkimas buvo jubiliejinis — paminėta tarybos 25 m. įsikūrimo Vokietijoje sukaktis. Ta proga, kaip ir kiekvieneriais metais, vienos tautybės pirmininkė perdavė sekantiems metams pareigas kitos tautybės atstovei — kitos tautybės delegacijos pirmininkei.

Trijų tautybių svečiai Estų namuose

Sukaktuvinis posėdis įvyko N. Yorke, Estų namuose 34 gatvėje. Ji pagerbė visų trijų tautybių diplomatiniai atstovai bei įvairių organizacijų veikėjai.

Tuose pačiuose namuose sukakties proga buvo ir kiti renginiai: priešpiet vyko baltų jaunimo susirinkimas, kurio metu trijų tautybių jaunimas pasisakė apie baltų tautų kultūros palikimą bei tautinio savitumo išlaikymą jaunimo tarpe. Iškilmių salėje vyko baltų dailininkų paroda. Čia, šalia latvių ir estų dailininkų (pažymėtini E. Wiiralt darbai), dalyvavo su savo grafikos darbais šie lietuviai dailininkai: V. Ignas, V. K. Jonynas, Dalia Ramanauskaitė, R. Viesulas, Nijolė Židonytė ir Marija Biržiškaitė - Žymantienė.

"Mes nenaudojame kulkosvaidžių, bet — tiesą"

Baltų moterų tarybos vadovės ta proga išleido skoningą leidinį "Baltic Women's Council" (1947 - 1972). Leidinys gausiai iliustruotas ir kruopščiai aprašyti visi ligšioliniai susirinkimai, kongresai. Įžangoje Tarybos veikėjos pažymėjo, kad "mūsų pareiga be paliovos kovoti už savo tautų laisvę, nes tik šioje geležinės uždangos pusėje galime laisvai pasisakyti. Mes nenaudojame kulkosvaidžių ar bombų ir mūsų kovos ginklas tėra vienas — tiesa."

Leidiny duota nemaža žinių apie tris kraštus, sovietų okupaciją. Tarybos steigiamasis susirinkimas įvyko vak. Vokietijoje, Esslingen mieste. Tuo metu į valdybą, šalia latvių ir esčių, buvo išrinktos lietuvės: dr. Marija Žilinskienė, Sofija Jasaitienė ir Ona Saulaitienė. Taryboje dalyvavo šios lietuvės: M. Žilinskienė, O. Saulaitienė, dr. Aleksandra Raslavičienė, Aldona Augustinavičienė, Emilija Garbuzaitė-Jurkuvienė, S. Jasaitienė, Marija Milvydaitė - Ročkuvienė, Ona Tugaudienė.

Tarybai persikėlus į JAV-bes, lietuvių delegaciją joje dabar sudaro: Galia Žilionienė — pirmininkė, Viktorija Čečetienė, Pajauta Ivašauskienė, dr. Marija Kregždienė, Marija Noreikienė, Sofija Skobeikienė, Salomėja Nasvytytė - Valiukienė ir dr. Jadvyga Vytuvienė. Kiekvienos tautybės delegacijos pirmininkė kas metai pakaitomis pirmininkauja Tarybai. 1969 - 70 m. pirmininke buvo G. Žilionienė, 1971 - 72 m. — latvė Helga Ozolinš ir nuo š. m. kovo 5 d. — estė Mall Jurma.

Pagerbtos tarybos steigėjos

Kovo 5 d. iškilmėse buvo sugiedoti JAV ir trijų Baltijos valstybių himnai, o įžangos žodį tarė pirm. H. Ozolinš. Su gėlėm buvo papuoštos ir pagerbtos posėdyje dalyvavusios BM tarybos steigėjos bei ilgametės veikėjos: steigėja S. Jasaitienė, Elena Vasyliūnienė, latvės ir estės.

Pirmasis žodis priklausė Baltijos valstybių bičiuliui, jų laisvės bylos rėmėjui, Pavergtųjų tautų JAV draugų organizacijos pirm. Christopher Emmet.

Esama ir viltingų reiškinių pasauly

Amerikietis priminė pastarojo meto įvykius, ypač prez. Nixono svečiavimąsi raudonojoje Kinijoje. Esą, daug kas kelia neaiškumų, kai kurie reiškiniai teikia klaidingą vaizdą. Jis neseniai buvęs vakarų Europoje ir ten pastebėjęs ir viltingų reiškinių. Štai, vasario mėn. Bonnos parlamente vyko debatai sutarčių su Maskva ir Lenkija ratifikavimo klausimu. Visa eilė Bundestago atstovų griežtai pasisakę Lenkijos ir Baltijos valstybių klausimu, reikalavę nieku būdu netvirtinti sutarčių, kurios, iš esmės, tik sutvirtintų sovietų įsigalėjimą rytinėje ir vidurio Europoje.

Rezistencija tebevyksta Lietuvoje ir kitur

Emmet atkreipė dėmesį į vis kylantį pasipriešinimą sovietams Baltijos valstybėse, Ukrainoje ir kitur. Svečias skyrė didelį dėmesį į reikalą išlaikyti Laisvosios Europos ir Liberty radijo siųstuvus Europoje. Yra žinoma, kad vokiečių kancleris Brandt dėl stočių buvęs spaudžiamas Maskvos. Keisčiausia, kad JAV-se didžiausias spaudimas siųstuvus likviduoti ateina ne iš rusų, bet iš amerikiečio senatoriaus Fulbrighto...

Priminė 1935 m. Baltijos santarvę

BM tarybą pirmasis sveikino Latvijos atstovas Washingtone A. Dinbergs. Jis priminė 1935 m. veikusią Baltijos santarvę ir pažymėjo: "Kas gi galėjo tikėtis, kad toji baltų idėja taip ilgai galės išsilaikyti". Jo žodžiais, moterų veikla laisvės byloje turi tikrai didelės reikšmės.

Estijos gen. konsulas New Yorke (ir Estijos pasiuntinybės valdytojas) Ernst Jaakson teigė, kad moterų vaidmuo pasauly auga įvairiose srityse. Moterys gina laisvės principus pasauly ir tai jos atlieka ryžtingai, įmantriai. Jaakson atkreipė dėmesį į "Readers Digest" įdėtą moters sen. Smith straipsnį apie sovietus, jų terorą ir kt.

Lietuvos gen. konsulas New Yorke Anicetas Simutis kalbėjo: "BM taryba — rimta organizacija, veikdama per Moterų federaciją, ji nemažai nuveikia laisvės bylai."

Jausimo priimta rezoliucija

Iškilmingame posėdyje buvo perskaityta tą pačią dieną baltų jaunimo priimta rezoliucija Baltijos valstybių laisvės ir nepriklausomybės atstatymo klausimu. Rezoliucijoje protestuojama prieš sovietų okupaciją ir reikalaujama, kad Sovietų Sąjunga pagerbtų žmogaus teises, pagal 1948 m. priimtą, J. Tautose, Žmogaus teisių deklaraciją, kurią ir sovietai buvo pasirašę.

Visa eilė sveikinimų

Šalia diplomatų, tarybą dar sveikino Lietuvių moterų klubų federacijos pirm. Viktorija Čečetienė.

Raštu sveikino Lietuvos Atstovas Washingtone J. Kajeckas su ponia, Vilko vardu vicepirm. J. Audėnas (tuo metu dr. Valiūnas dar nebuvo grįžęs iš Europos), New Yorko Lietuvių tarybos pirmininkas A. Ošlapas, Liet. Bend. New Yorko apyg. pirm. A. Vakselis, Pasaulio Liet. kat. mot. organizacijų saj. pirm. dr. Aldosa Šlepetytė-Jannace, ateitininkų stud. s-gos pirm. Jūratė Jasaitytė, Liet. Vyčių vardu E. Kulber, BATUN pirm. K. Miklas ir kt.

Telegramos ir sveikinimai buvo gauti iš BM tarybos steigėjų, primūnių: BMT pirmosios pirm. Vokietijoje dr. M. Žilinskienės, tarybos pirmosios pirm. JAV — Birutės Novickienės, Vincės Jonuškaitės - Leskaitienės (su gėlėmis), Milvydaitės-Ročkuvienės. Žodžiu sveikino steigėja E. Vasyliūnienė (ji kalbėjo atskirai susirinkusiam baltų jaunimui ir dalyvavo, specialiai atvykusi iš Bostono, iškilmingame posėdy).

Pareigas perėmė estė M. Jurma

Pastarųjų metų pirm. latvė H. Ozolinš savo pareigas kitiems metams perdavė estei, žinomai veikėjai Mall Jurma. Jos pasikeitė kalbomis ir trečioji kalbėjo liet. deleg. pirm. G. Žilionienė.

M. Jurma teigė, kad 25 m. tarpe baltai yra pasiekę ir gražių teigiamų laimėjimų, kad ir kongrese priimtoji rezoliucija. Ji pažymėjo: "Mūsų pareiga kalbėti tiesą ir kraštui skelbti apie komunizmą bei jo pavojus." Jurma dar priminė rusų poeto Eug. Jevtušenkos pagerbimą didžiulėje Madison Square Garden salėje New Yorke ir kai kurių poetų amerikiečių keliaklupščiavimą prieš rusą. Ar tai būtų įmanoma Maskvoje? — ji paklausė.

G. Žilionienė pažadėjo lietuvių delegacijos paramą ir teigė: mes ranka rankon kovosime, kol mūsų bendras tikslas bus pasiektas.

Mažametės lietuvaitės sėkmė

Meno daly dalyvavo taip pat visų trijų baltų kraštų menininkai. Penkias latvių liaudies dainas dainavo Ilga Muntere (akomp. prof. Anatols Berzkalns). Liszto Polonezą nr. 2 ir Alberto Ginastera Sonatą išpildė estė pianistė Elizabeth Ann Cox.

Vis dėlto, programos viršūne buvo lietuvaitės mažametės Broadwayjuje kelerius metus vaidinusios Janinos Mathews (L. Juodytės dukters) pasirodymas. Akomponuojant Algirdui Kačanauskui, mažoji Janina pasigėrėtinai (ir balso ir vaidybos atžvilgiu) dainavo J. Naujalio "Lietuva brangi" ir Miko Petrausko "Supinsiu dainužę". Dar ir du lengvesnės, moderniosios muzikos gabalus: B. Bacharach iš filmo "Butch Cassidy and Sundance Kid" ir "Do-Re-Mi" dainą iš "Sound of Music" filmo.

Sukaktuvinių iškilmių svečiai latvių delegacijos taryboje buvo gražiai pavaišinti.

Baltijos moterų tarybos 25 m. sukaktes proga įvykusių jaunimo diskusijų dalyviai ir svečiai: sėdi iš k. — liet. deleg. pirm. G. Žilionienė, latvė H. Ozolinš, dabartinė tarybos pirm. estė M. Jurma, tarybos steigėja latvė M. Udris, paskutinioji — steigėja E. Vasyliūnienė. Stovi iš k.: A. Noakaitė - Čekienė, Eglė Žilionytė, Regina Žymantaitė, estas dr. H. Ainso, N. Umbrazaitė ir J. Oniūnas. Nuotr. Lino Vytuvio

Chicagos Lietuvių moterų klubas ruošia Gintaro balių birželio 24 d. Hilton viešbutyje. Jame publika bus supažindinta su šių metų debiutantėmis. Nuotraukoje mokyklas baigiančios lietuvaitės, susirinkusios Vivian Simenienės namuose Oak Lawn suruoštoje arbatėlėje, kurioje jos susipažino ir išgirdo pirmąsias instrukcijas, skirtas debiutantėms. Iš k.: Giedrė Čepaitytė, Janė Simėnaitė, Lucille VeSota, Ramona Kaveckaitė, Lynne Nover, Marija Aldonytė, Rūta Nainytė, Pamela Petratytė, Cecilija Matulytė, choreografės asistentė, Leslie Eisinaitė. Prieky choreografė Genovaitė Maluškienė ir Zuzana Brazytė. Trūksta Kristinos Giedraitytės.
Vytautas Kasiulis

RIMTIES PRIEANGYJE

GAILUTĖ VALIULIENĖ

Giedrininkių ruošiami gavėnios meto trijų vakarų susikaupimai jau pasiekė dvidešimtąją sukaktį. Jeigu pirmosios rekolekcijos Alicijos Rūgytės rūpesčiu prasidėjo vos 17 narių būreliu, šiandien jau koplyčia priskaito daugiau pusės šimto. Šiuo susikaupimu visuomet pasinaudoja narės ir toliau gyvenančios viešnios. Yra veidų, kurių niekur nematysi, tik šiais vakarais, bent vieną kartą per metus. Šie metai nebuvo palankūs, nes tuo pačiu metu vyko dar dveji susikaupimai. Tuomet ir koplyčios darosi per didelės.

Dabartinė pirmininkė Emilija Paliokienė daug rūpesčio ir darbo įdėjo, besirūpindama šių rekolekcijų pasisekimu. Jas pravesti buvo pakviestas pats pirmasis pamokslininkas kun. Jonas Borevičius, S. J. Vakarinės Šv. Mišios, o jų metu ir toks gyvas visų dalyvių įsijungimas parodė liturgijos priimtinumą ir suartėjimą su šių dienų moterimi. Giesmės, senos giesmės —liūdnos ir verksmingos, skambiai nuaidėjo koplyčios skliautais, primindamos mūsų senelių ypatingą nusižeminimą, artėjant prie Dievo.

Moters — krikščionės gyvenimas

Kiekvienas vakarinis pamokslas užėmė pusę valandos laiko. Mintys paruoštos, pagrįstos žymiųjų mintytojų citatomis. Ypatinga tyla ir susidomėjimas parodė reikalingumą ir troškimą bent gavėnios metu priartėti prie savo Kūrėjo.

Pirmąjį vakarą kun. J. Borevičius sustojo prie pagrindinio klausimo, žmogaus tikslo gyvenime, atsakymą atrasdamas krikščionybėje. Krikščionybė yra kelias į prasmingą gyvenimą. Tuo pačiu krikščionybė mus ir įpareigoja.

Antrąjį vakarą jau priartėjome prie pačio moters gyvenimo. Čia pamokslininkas nagrinėjo temą, ką reiškia krikščionės gyvenimas, nagrinėjo jos pareigas religijai, tautai ir savo vertingoms tradicijoms.

Trečiasis vakaras visuomet nuteikia giliu pamaldumu. Tai vakaras, kai suklumpame prie klausyklos langelio. Ir pamokslo žodžiai taikliai vedė prie atgailos sakramento būtinybės mūsų gyvenime.

Trys kartos prie pusryčių stalo

Sekmadienio rytą ir baigiamasis pamokslas atsispindėjo džiaugsmu.

Džiaugsmu, kurį pergyvename, iš naujo pajusdamos Kristaus artumą mūsų dienose.

Bendri pusryčiai įvyko Jaunimo centro apatinėje salėje. Čia rūpestingu kruopštumu paruošti stalai laukė viešnių. Vidurinis stalas atkreipė visų dėmesį. Tai jaunųjų giedrininkių (kultūrininkių) atžalynas. Visos pasipuošusios tautiniais drabužiais, visos pasirengusios užpildyti pačią svarbiausiąją koncertinę dalį.

Pusryčių stalą palaimino kun. J. Borevičius. Pirm. Emilija Paliokienė nuoširdžiais žodžiais pasveikino ir padėkojo visiems. Alicija Rūgytė vaizdžiai nupiešė pirmųjų rekolekcijų pradžią, pasidžiaugdama jų sėkmingumu.

V. Kavaliūnaitė paskaitė kun. dr. J. Prunskio išsamų ir gerai paruoštą straipsnį: "Moderniojo žmogaus Golgota". Tai šių dienų persekiojamų tikinčiųjų pasisakymai.

Dabar atėjo mažųjų eilė. Deklamavo po tris, po vieną. Dainavo duetus ir net dviem balsais. Maži pirštukai vikriai lakstė pianino klavišais. Tai būsimosios pianistės reikšmingas pasirodymas.

Trys kartos: visuomenininkės, kultūrininkės ir jų mažasis atžalynas sudarė bendrą darnią šeimą. Giedrininkės gali tikėtis dar šviesių dienų. O šios rekolekcijos ir bendri pusryčiai daugeliui paliko toks mielas ir skaidrus spindulys.

Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus moterų vieneto komitetas, ruošiantis priėmimą Lietuvos gen. konsulei Chicagoje Juzei Daužvardienei pagerbti. Iš k.: Adelė Zunienė, Irena Norbutienė, Marija Krauchūnienė, Izabelė Baltramaitienė, Margi Mankienė ir Irena Balzekienė. II-oje eilėje: Elena Pijutė, Felicija Juškienė ir Judy Stoen. Priėmimas ruošiamas balandžio 16 d., sekmadienį, Balzeko muziejuje. Dalyvavimas su pakvietimais.

★ **Korp! Gledra vyresniosios rengia a. a. Onos Krikščiūnienės** mirties sukakties minėjimą balandžio 23 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Jėzuitų koplyčioje 11 val. šv. Mišios, o 12 v. — iškilmingas minėjimas Jaunimo centre. Pagrindinė kalbėtoja — dr. Vanda Sruogienė. Po jos paskaitos apie a. a. O. Krikščiūnienę, Elena Blandytė padainuos, akomponuojant muz. Manigirdui Motekaičiui. A. a. O. Krikščiūnienės dukraitė Daiva Karužaitė paskaitys savo sukurtus eilėraščius. Įžanginį žodį tars pirm. Emilija Paliokienė.

★ **Marija Krauchunienė** kalbėjo apie Lietuvos kraštą, kultūrą ir dabartinę josios padėtį prie Šv. Ksavero kolegijos esančios parengiamosios aukštosios mokyklos studentams mokyklos auditorijoje. Ji pajvairino savo paskaitą lietuvių tautodailės ekponatais, lietuvių tautinių šokių muzika ir panašiai. Buvo matyti didelis studentų susidomėjimas.